პროლეტარიელნო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურა და ხელოვნება

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის და ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს ყოველკვირეული ორგანო

№ 21 (31) პარასკევი, 16 ივნისი, 1944 წ. ფასი 1 მან.

დღეს ნომერშია

— **ბრძანება უმაღლესი მთავარსარდლისა.**
— **ამხანაგი სტალინი** მოკავშირეთა ჯარების შეჭრის შესახებ ჩრდილოეთ საფრანგეთში.
— **გიორგი ლეონიძე** — უკვდავი არის თავისუფლება (ლექსი).
— **დაუცხრომელი მებრძოლი ფაშიზმის წინააღმდეგ.**
— **ალექსანდრე ქუთელია** — რუსული კლასიკური ლიტერატურის მსოფლიო მნიშვნელობა.
— **მაყვალა მრევლიშვილი** — ველის ყვავილები.
— **შალვა კვასხვაძე** — „სამშობლო გეძახის".
— **დემნა შენგელაია** — ორომი.
— **მარიკა ბარათაშვილი** — გაზაფხულზე (ლექსი).
— **თედო სახოკია** — ქართული ხატოვანი სიტყვა-თქმანი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბრძანება
უმაღლესი მთავარსარდლისა
არმიის გენერალ გოვოროვს

ლენინგრადის ფრონტის ჯარები გუშინ, 10 ივნისს, შეტევაზე გადავიდნენ კარელიის ყელზე ქალაქ **ლენინგრადის** ჩრდილოეთით, ავიაციისა და არტილერიის მასირებული დარტყმების დახმარებით გაარღვიეს ფინელთა ძლიერ გამაგრებული, სიღრმით განვითარებული ხანგრძლივი თავდაცვა და შეტევითი ბრძოლების ორი დღის განმავლობაში წინ წაიწიეს 24-მდე კილომეტრით, ამასთან გარღვევა გააფართოეს 40 კილომეტრამდე ფრონტით.

შეტევის მსვლელობაში ფრონტის ჯარებმა დაიკავეს ქალაქი და რკინიგზის დიდი სადგური **ტერიოკი**, მოწინააღმდეგის თავდაცვის დიდმნიშვნელოვანი დასაყრდენი პუნქტი **იაპილია** და 80-ზე მეტი სხვა დასახლებული პუნქტი.

მოწინააღმდეგის თავდაცვის გარღვევისათვის ბრძოლებში თავი გამოიჩინეს გენერალ-ლეიტენანტ **გუსევის**, გენერალ-ლეიტენანტ **სიმონიაკის**, გენერალ-ლეიტენანტ **ალფიოროვის**, გენერალ-მაიორ **გუსაროვის**, გენერალ-მაიორ **შჩეგლოვის**, გენერალ-მაიორ **პუტილოვის**, გენერალ-მაიორ **იაკუშევის**, გენერალ-მაიორ **იასტრებოვის**, გენერალ-მაიორ **ტრუშკინის** ჯარებმა; არტილერიის გენერალ-ლეიტენანტ **ოდინცოვის**, არტილერიის გენერალ-ლეიტენანტ **მიხალკინის**, სანაპირო სამსახურის გენერალ-მაიორ **არსენიევის**, არტილერიის გენერალ-მაიორ **ულანოვის**, არტილერიის გენერალ-მაიორ **ვასილიევის**, არტილერიის გენერალ-მაიორ **სოლოვიოვის**, პოლკოვნიკ **ივანოვის**, პოლკოვნიკ **კოროჩკინის** არტილერისტებმა; სატანკო ჯარების გენერალ-ლეიტენანტ **ბარანოვის**, პოლკოვნიკ **შპილერის**, პოდპოლკოვნიკ **კრასნოშტანის**, მაიორ **პრიმაჩენკოს**, მაიორ **ოლეინიკოვის** ტანკისტებმა; ავიაციის გენერალ-ლეიტენანტ **რიბალჩენკოს**, ავიაციის გენერალ-მაიორ **ანდრეევის**, ავიაციის გენერალ-მაიორ **შჩერბაკოვის**, პოლკოვნიკ **სკოკის**, პოლკოვნიკ **ხატმინსკის**, პოლკოვნიკ **გრესკოვის** მფრინავებმა და საინჟინრო ჯარების გენერალ-მაიორ **ბიჩევსკის**, პოლკოვნიკ **შუბინისა** და პოლკოვნიკ **რუის** მესანგრეებმა.

მოპოვებული გამარჯვების აღსანიშნავად შენაერთები და ნაწილები, რომლებმაც ყველაზე მეტად გამოიჩინეს თავი ბრძოლებში, წარდგენილ იქნან **„ლენინგრადის"** სახელწოდების მისანიჭებლად და ორდენებით დასაჯილდოებლად.

დღეს, 11 ივნისს, 23 საათზე ჩვენი სამშობლოს დედაქალაქი **მოსკოვი** სამშობლოს სახელით ორას ოცდაოთხი ქვემეხის ოცი საარტილერიო ზალპით სალუტს აძლევს ლენინგრადის ფრონტის მამაც ჯარებს, რომლებმაც მოწინააღმდეგის თავდაცვა გაარღვიეს.

ჩინებული საბრძოლო მოქმედებისათვის **მადლობას ვუცხადებ** თქვენს ხელმძღვანელობაში მყოფ ჯარებს, რომლებიც ფინელთა თავდაცვის გარღვევაში მონაწილეობდნენ.

სამარადისო დიდება გმირებს, რომლებიც დაეცნენ ჩვენი სამშობლოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლებში!

სიკვდილი გერმანელ-ფინელ დამპყრობლებს!

უმაღლესი მთავარსარდალი
საბჭოთა კავშირის მარშალი ი. სტალინი

1944 წ. 11 ივნისი.

ამხანაგი სტალინი მოკავშირეთა ჯარების შეჭრის შესახებ ჩრდილოეთ საფრანგეთში

„პრავდის" კორესპონდენტის კითხვაზე, თუ **რა შეფასებას აძლევს ამხანაგი სტალინი ჩრდილოეთ საფრანგეთში მოკავშირეთა დესანტის გადასხმას**, ამხანაგმა სტალინმა შემდეგი უპასუხა:

ვაჯამებთ რა ჩრდილოეთ საფრანგეთში შესაჭრელად მოკავშირეთა განმათავისუფლებელი ჯარების შვიდი დღის ბრძოლების შედეგებს, შეგვიძლია უყოყმანოდ ვთქვათ, რომ ლა-მანშის ფართოდ გადალახვა და ჩრდილოეთ საფრანგეთში მოკავშირეთა სადესანტო ჯარების მასობრივი გადასხმა,—სავსებით მიღწეულია. ეს ჩვენი მოკავშირეების უეჭველად ბრწყინვალე წარმატებაა.

არ შეიძლება არ ვაღიაროთ, რომ ომების ისტორიამ არ იცის მოფიქრების სიფართოვის, მასშტაბების გრანდიოზულობისა და შესრულების ოსტატობის მხრივ სხვა ასეთი წამოწყება.

როგორც ცნობილია, „უძლეველ" ნაპოლეონს თავის დროზე სამარცხვინოდ ჩაეფუშა ლა-მანშის გადალახვისა და ბრიტანეთის კუნძულების დაპყრობის გეგმა. ისტერიით შეპყრობილმა ჰიტლერმა, რომელიც ორ წელიწადს იკვეხნიდა, რომ ლა-მანშის გადალახვას მოაწყობდა, თავისი მუქარის განხორციელების ცდაც კი ვერ გაბედა. მხოლოდ ბრიტანეთისა და ამერიკის ჯარებმა შესძლეს ღირსეულად განეხორციელებინათ ლა-მანშის გადალახვისა და სადესანტო ჯარების მასობრივი გადასხმის გრანდიოზული გეგმა.

ისტორია ამ საქმეს აღნიშნავს, როგორც უმაღლესი რიგის მიღწევას.

ა. ჰ. ჩეხოვის გარდაცვალების 40 წლისთავისათვის

დიდი რუსი მწერლის ა. პ. ჩეხოვის გარდაცვალების 40 წლისთავი ფართოდ აღინიშნება მთელ საბჭოთა კავშირში. საქართველოში ჩეხოვის დღეების ჩასატარებლად საქართველოს სსრ სახკომსაბჭომ გამოჰყო საიუბილეო კომიტეტი საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისრის ვ. კუპრაძის თაოსნობით.

ა. ჰ. ჩეხოვის ხსოვნის აღსანიშნავად კომიტეტმა გამოიმუშავა მთელი რიგი ღონისძიებები.

15 ივლისს რუსთაველის თეატრის საკონცერტო დარბაზში შესდგება ა. ჩეხოვის ხსოვნის აღსანიშნავი საღამო შემდეგი პროგრამით: მოსმენილ იქნება მოხსენება ა. ჩეხოვის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ.

მხატვრულ განყოფილებაში სსრ კავშირის სახალხო არტისტი ა. ვასაძე, საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტები ვ. ბრაგინი, პ. კობახიძე, თეატრალური ინსტიტუტის სტუდენტება გეგეჭკორი და ზვერევა წაიკითხავენ ჩეხოვის ნაწარმოებებს. კონცერტში მონაწილეობას მიიღებენ საქართველოს სსრ სახალხო არტისტები ე. სოხაძე, დ. გამრეკელი, ოპერის სოლისტი გ. გოგიჩაიძე და კონსერვატორიის სტუდენტები გოცირიძე და მიქელაძე. საღამოს წამყვანი—პ. კობახიძე.

სახელგამს დაევალა გამოსცეს ა. ჩეხოვის ნაწარმოებთა ერთტომეული 10-15 ფორმის ოდენობით. ერთტომეულისათვის ჩეხოვის ნაწარმოებები შეარჩია სპეციალურმა კომისიამ გ. ქიქოძის, ლ. ქიაჩელისა და ლ. ასათიანის შემადგენლობით. წიგნის რედაქტორობა დაევალა გ. ქიქოძეს.

საქართველოს სარაიონო ცენტრების კულტურის სახლებში, მუშათა და საკოლმეურნეო კლუბებში, სამკითხველოებში მოეწყობა მოხსენებები, აგრეთვე საუბრები ა. ჩეხოვის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ. მომხსენებლებად კომიტეტმა დაამტკიცა ამხანაგები: შ. რადიანი, ბ. ყეენტი, გ. ჯიბლაძე, ი. გრიშაშვილი, გ. ნატროშვილი, დ. ბენაშვილი, ი. წულუკიძე, ე. ასტვაცატუროვი, ს. დანელია, ა. გაწერელია, ც. კაპანელი, ა. ჭეიშვილი, დ. შენგელაია, რ. ქორქია, შ. აფხაიძე, ვ. გორგაძე, ვ. შადური, ნ. ილინსკი, გ. ჯაფარიძე, გ. კოსტანოვი, ა. ნიკოლაძე და ა. ჩხეიძე.

საქართველოს ლიტერატურული მუზეუმი და თბილისის საჯარო ბიბლიოთეკა მოაწყობენ ა. ჩეხოვისადმი მიძღვნილ გამოფენებს.

სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რუსული ლიტერატურის კათედრა ჩეხოვის დღეებში მოაწყობს კათედრის სამეცნიერო ღია სხდომებს, რომლებზეც წაკითხული იქნება შემდეგი მოხსენებები: ნ. ილინსკი—„ჩეხოვი და გორკი", ლეონიკი—„ჩეხოვი როგორც დრამატურგი", ნათაძე—„ჩეხოვის ენა", გ. ჯაფარიძე—„ჩეხოვის ქართული თარგმანები", ს. დანელია—„ჩეხოვი და მისი დრო". სტუდენტთა ლიტერატურული წრეები მოაწყობენ სხდომებს, რომლებზეც მოსმენილ იქნება მოხსენებები ჩეხოვის შესახებ. წრეებზე კათედრამ მიამაგრა დოცენტები ვ. შადური და გ. კოსტანოვი.

მწერალთა სასახლეში ი. გრიშაშვილი წაიკითხავს მოხსენებას თემაზე „ჩეხოვი ქართულ ლიტერატურაში".

გიორგი ლეონიძე

უკვდავი არის თავისუფლება

უკვდავი არის თავისუფლება
ქედის მოღუნვა ხალხს არ სჩვევია,
სიცოცხლის ძალად, სიცოცხლის აზრად
ჩვენ გამარჯვება მიგვიჩნევია.
მზე რომ ანათებს, ჩვენი მზე არი,
ოვაწლით რომ ჰყვავის—მიწა ჩვენია
მზის თვალით ვუმზერთ ქვეყნიერებას,
და ჩვენი დროშა ცას მიბჯენია.

არ დაღამდება, ის რაც გათენდა,
რაც ხალხის ნებამ თითონ ინება,
ვერა მტარვალმა ვერ შეაჩეროს
ქვეყნის ძალ-ღონის აღორძინება.
ჩვენში დასრულდა მრავალ მოდგმათა
თავისუფლების დიდი ძიება,
ჩვენ გავიმარჯვეთ, ჩვენ გავიმარჯვეთ,
ჩვენ გავიმარჯვებთ აუცილებლად!

მრავალ-ენა და სხვადასხვა ტომი
ერთ სიყვარულის ენაზე ვმღერით,
ჩვენი გულია თასი ძმობისა
და ჩვენი დროშა წითელი ფერი,
უძლეველი ვეყავს ბაირახტარი
სტალინი—გმირი, ბელადი, ბრძენი
და როგორც ზღვაში ზღვა ჩამჩქეფარე
სავსე ვართ ძმური ძალით და რწმენით.

ვისაც სთვლემს, იგი არ არის ჩვენთან
და ვისაც მოსდევს მონის ბუნება;
ზღვები, მინდვრები, მთები, ჩანჩქრები,
ჩვენს მტკიცე ნებას ემსახურება.
ვანათებთ შრომით ქვეყნიერებას,
რაც გძელ წარსულში გაუკუნეთდა,
იმ კედლებს ვაგებთ, რაც გამიზნული
იყო სივრცეში საუკუნეთა.

ფრთაშესხმულია ჩვენი ნაბიჯი,
შრომაა ჩვენი ბედნიერება,
ავაგეთ სახლი ნათელმზიური
შევქმენით ჩვენი მშვენიერება.
ყველა მწვერვალი ჩვენთვის მცირეა
უფრო მაღალი გვსურს ძლიერება;
თავისუფლების დროშა ავწიეთ
მას თვით სიკვდილი ვერ მოერევა!

გვიყვარს სამშობლო ჩვენი ხელთქმნილი,
ნაყოფიერი მისი მინდვრები,
საკუთარ ძალით გავაძლიერეთ,
საკუთარ სისხლით დავეწინდრებით,
აღსდგა, ამაღლდა თავისუფლება,
მისი ნათელით ჩვენ ვართ მდიდრები,
სისხლით დახსნილი ბრწყინავს სამშობლო,
დიდი მამების ნამემკვიდრები.

აღსდგა, ამაღლდა თავისუფლება
საკუთარ სუნთქვად გვაქვს მიჩნეული,
ჩვენი მზე აღარ დაიღრუბლება,
ვართ გამარჯვებას ბრძოლით ჩვეული,
გვიძღვის სტალინი—ბრძოლის არწივი
მზისქვეშ ყველაზე მეტად რჩეული,
შეუდრეკელი ხალხის სულივით
გმირთა გენია გამარჯვებული!

უკვდავი არის თავისუფლება,
მისთვის ბრძოლა და მისი ძიება
ჩვენ გავიმარჯვეთ, ჩვენ გავიმარჯვეთ,
ჩვენ გავიმარჯვებთ აუცილებლად!

მცირე თეატრის სახელობის ესკადრილია

ამას წინათ უმაღლესი მთავარსარდლის, საბჭოთა კავშირის მარშალის ამხანაგ **სტალინს** სახელზე გაგზავნილ წერილში მოსკოვის აკადემიური მცირე თეატრის კოლექტივი აღნიშნავდა, რომ მან შეაგროვა ერთი მილიონი მანეთი საბრძოლო თვითმფრინავების ესკადრილიის — „მცირე თეატრის" ასაგებად.

ამასთან დაკავშირებით საავიაციო ქარხანაში, სადაც დირექტორად არის ამხ. ი. სმირნოვი, გაჩაღდა საბრძოლო შეჯიბრება ამ თვითმფრინავების ვადაზე ადრე გამოშვებისათვის. საამქროში, სადაც უფროსად ამხ. სტეპანოვია, პირველობა მოიპოვა ამხანაგ ვოლოდინის ახალგაზრდათა ბრიგადამ, რომელმაც ვალდებულება 200 პროცენტით შეასრულა.

გამომცდელმა მფრინავებმა, საბჭოთა კავშირის გმირის ი. ვ. დორონინის ხელმძღვანელობით დაამთავრეს თვითმფრინავების გამოცდა.

7 ივნისს საზეიმო ვითარებაში რამოდენიმე გაპანადგურებელი თვითმფრინავი „იაკოვლევი" გადაეცა საბჭოთა კავშირის ნინარენკოს. ყოველ თვითმფრინავს აქვს წარწერა „მცირე თეატრი ფრონტს".

რუსული მეცნიერების როლი მსოფლიო მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაში

მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მოეწყო სამეცნიერო კონფერენცია, რომლის თემა იყო „რუსული მეცნიერების როლი მსოფლიო მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაში". მოსკოვის უნივერსიტეტის ლექტორის პროფ. ი. ს. გალკინის შესავალი სიტყვის შემდეგ, ამ კონფერენციაზე შეკრებილმა მოსკოველმა მეცნიერმა მუშაკებმა მოისმინეს აკადემიკოს ნ. დ. ზელინსკის მოხსენება — „დიდი რუსი მეცნიერი დ. ი. მენდელეევი"; სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ვ. ვ. გოლუბევის მოხსენება — „რუსული მექანიკის როლი მსოფლიო მეცნიერების განვითარებაში".

კონფერენციის მეორე დღეს მოსმენილ იქნა სამი მოხსენება; პროფ. მ. ტ. იოვრუკის — „რუსული კლასიკური ფილოსოფიის ძირითადი თვისებები და მისი მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობა"; სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი კორესპონდენტის პ. ს. ალექსანდროვის — „რუსული და საბჭოთა მათემატიკა და მისი გავლენა მსოფლიო მეცნიერებაში" და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ხ. ს. კოტოიანცის — „რუსი ფიზიოლოგების სკოლა და მისი მნიშვნელობა მსოფლიო ფიზიოლოგიის განვითარებაში".

კონფერენციის მონაწილეებმა დიდი აღფრთოვანებით მიიღეს მიმართვა ამხანაგ **სტალინისა** და ამხანაგ **მოლოტოვისადმი.**

კინო-ქრონიკის უკრაინული სტუდიის პირველი ნამუშევარი

კიევში მუშაობა განაახლა კინო-ქრონიკის უკრაინულმა სტუდიამ, ლაბორატორიები და საამქროები უკვე აღჭურვილი არიან სათანადო მოწყობილობით და მასალით ხმოვანი ფილმების გამოსაშვებად. უკვე გამოშვებულია ორი კინოჟურნალი, რომელიც ასახავს უკრაინის რესპუბლიკის მრეწველობისა და მეურნეობის აღდგენასა და აღორძინებას. ამჟამად კინო-ქრონიკის სტუდიის კოლექტივი მუშაობს დოკუმენტურ ფილმზე, რომელსაც ეწოდება „ბრძოლა ჩვენი საბჭოთა უკრაინისათვის".

ძეგლი სამამულო ომის გმირებს

ქალაქ ნეველში ძეგლი დაუდგეს ამ ქალაქის განთავისუფლებისათვის მამაცურად დაღუპულ გმირებს. 7 ივნისს მოხდა ძეგლის საზეიმო გახსნა, რომელსაც 2 ათასზე მეტი მეშრომელი დაესწრო.

დაუცხრომელი მებრძოლი ფაშიზმის წინააღმდეგ

გენიალური რუსი მწერალი, მოწინავე კულტურის მეგზნებარე ტრიბუნი, **ლენინისა** და **სტალინის** უახლოესი მეგობარი ალექსი მაქსიმეს-ძე გორკი თავისი უკვდავი ქმნილებებით დღეს ჩვენთან ერთად მონაწილეობს საბჭოთა ხალხის სამამულო ომში, ჩვენთან ერთად ებრძვის კაცობრიობის გაცოფებულ მტერს, ფაშიზმის ბნელ ურდოებს. გადახედეთ გორკის მშფოთვარე და ბრძოლით სავსე ცხოვრებას, გაითვალისწინეთ როგორ წამოვიდა ის ღატაკთა, დაბეჩავებულთა და შეურაცყოფილთა ქვეყნიდან მსოფლიო დიდების მწვერვალებამდე, კაცობრიობის განმათავისუფლებელთა და სულიერ წინამძღოლთა პირველ რიგებამდე და თქვენ დარწმუნდებით, რომ ფიზიკურმა სიკვდილმა ვერ დაამთავრა და შავი წერტილი ვერ დაუსვა მის ბიოგრაფიას. მისი მაღალი და წელში მოხრილი, ახოვანი ფიგურა, მისი დაუღალავი სული, — რომელიც შეინარჩუნეს მისმა წიგნთა ტომებმა, მისმა მხატვრულმა მონუმენტებმა, — კვლავ მოგვიწოდებს ბრძოლისაკენ, კვლავ გვზრდის, გვამაღლებს და იდეურად გვაწრთობს.

ოვითეული ნაწარმოები გორკისა, მისი ყოველი აზრი და მხატვრული სახე არის განუყრელი ნაწილი ჩვენი აზროვნებისა, არის აგური სოციალიზმის დიად შენობაში, რომელიც სახელოვანმა წითელმა არმიამ ბრწყინვალედ დაიცვა ფაშისტური კაციჭამიების შემოსევისაგან. ჩვენი ბრძოლა არის ბრძოლა სამშობლოს, კულტურის, ქვეყნის გადასარჩენად. ამ ბრძოლის სულს აღვიძებდა მუდამ თავისი აზროვნებით და შემოქმედებით მაქსიმ გორკი.

მაქსიმ გორკი სოციალისტური რეალიზმის პირველი კლასიკოსი იყო. ჭაბუკობის წლებთან დაწყებული ეს დიდი მხატვარი რევოლუციური ხელოვნების აკვანთან იდგა და თითქმის ნახევარი საუკუნის განმავლობაში მშობლიური მზრუნველობით დასტრიალებდა მას თავს. მის მოთხრობებში, მის სიტყვებში მოსჩანდა დიადი მაცოცხლებელი ძალა, რომელიც აღვიძებდა აზრს, იძლეოდა პერსპექტივას, — ეს იყო ადამიანი, რომელიც მხატვრული სიტყვით ქადაგებდა ლენინ-სტალინის იდეებს.

გორკიმ წარსულ საუკუნის მიწურულში ახალი ფურცელი გადაშალა რუსული ლიტერატურის ისტორიაში. ეს შეეძლო მხოლოდ ისეთ ადამიანს, რომელსაც დიდი მებრძოლის ნებისყოფა, დაუცხრომელი გონება და მხატვრული სიტყვის უფაქიზესი ჰორიზონტი ჰქონდა. გორკი — ადამიანის სულის ეს დიადი ინჟინერი—ერთ-ერთი უდიდესი წარმომადგენელი იყო ჰუმანიზმისა მსოფლიო ლიტერატურაში. „მე ადამიანის თაყვანისმცემელი ვარ და ასეთად დავრჩები მთელ სიცოცხლეში", — ამბობდა იგი ახალგაზრდობის წლებში. ამ ჰუმანიზმის სახელით ებრძოდა იგი ფაშისტურ ვეულურობას, რომელიც ადამიანს უმაგალითო ცინიკური სისასტიკით ეპყრობა.

გორკიმ კარგად იცოდა, რომ ფაშიზმი—ხალხისა და კულტურის დაუძინებელი მტერია, რომ ფაშიზმს სძულს მთელი მსოფლიოს კულტურა და მისი ნგრევისა და საბოლოო განადგურებისაკენ ისწრაფვის. და გორკი თავიდანვე წინ აღუდგა ფაშისტების ამ მხეცურ მისწრაფებას. გორკი მუდამ ფაშიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მოწინავე პოზიციაზე იმყოფებოდა. ჯერ კიდევ მანამდე, ვიდრე ჰიტლერელები ვერმანიაში ხელისუფლების სათავეში ჩადგებოდნენ — გორკიმ გამოაქვეყნა წერილი „სალდათური იდეების" შესახებ, რომელშიაც სწერდა:

„იტალიის ფაშიზმი ოცნებობს რომის გაბატონებაზე მთელ მსოფლიოში, ჰიტლერი ჰქადაგებს, რომ ფაშიზმი „გერმანიის ხალხს მთელ კაცობრიობის მიმართ აამაღლებსო"... არ არსებობს სიტყვები იმის გამოსახატავად თუ რაოდენად მათხოვრული, სიბილწეა ეს ყველაფერი, რაოდენად უაზრობა და საზიზღრობაა".

ეხებოდა რა ფაშისტების მისწრაფებას — დაიმორჩილონ მთელი მსოფლიოს ხალხები — მოაქციონ ისინი ფაშისტური უღლის ქვეშ—გორკი აღნიშნავდა, რომ ეს არის „სასიკვდილოდ ავადმყოფის ბოდვა და აგონია". ამრიგად ფაშიზმის „სალდათური იდეები" გორკიმ დაახასიათა როგორც უყაყლობის, ძარცვა-გლეჯის აღვირახსნილი აპოლოგია და ქადაგება.

გორკი რაზმავდა მსოფლიოს ინტელიგენციას, მსოფლიო კულტურის მოწინავე წარმომადგენლებს ფაშიზმის „რასიული" თეორიის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ფაშიზმის არსი — სწერს გორკი — „ველურის ცინიზმით გამოხატა ჰიტლერის გაზეთ „ფოლკიშერ ბეობახტერში" ვიღაც ალფრედ როზენბერგმა". როზენბერგის ამ წერილმა გორკის ყურადღება მიიპყრო იმიტომ, რომ მასში ფაშიზმის ხსენებული „თეორეტიკოსი" იწონებდა ვიღაც ხუთი კაცისმკვლელის და ბოროტმომქმედის საქციელს, რომლებმაც წამებით მოჰკლეს სრულიად უდანაშაულო ადამიანი მხოლოდ იმიტომ, რომ ის პოლონელი იყო. მოჰყავდა რა ციტატა როზენბერგის წერილიდან, სადაც ეს უკანასკნელი ამტკიცებდა, რომ გერმანული „რასა" მაღლა სდგას ყველა ხალხებთან შედარებითო—გორკი სწერდა:

„აი ეს ბოდვა არის შინაარსი ფაშიზმისა... იმისათვის რომ, მისუყოყვნენ ამ ბოდვამდე აუცილებელი იყო „დაევიწყებინათ" ან და „ამოეწვათ" გოეტე და კანტი, შილერი და ფიხტე და კიდევ ასეულობით უდიდესი მოაზროვნე, პოეტი, მუსიკისა და ფერწერის შემომქმედი".

ასე ჰგმობდა და ანადგურებდა ფაშიზმის „რასიულ" თეორიას დიდი ჰუმანისტი მაქსიმ გორკი.

მეორე ადგილას, წერილში კულტურათა შესახებ გორკი აღნიშნავდა:

„ფაშიზმის თეორეტიკოსები და პრაქტიკოსები - ავანტიურისტები არიან... ფაშიზმი და რასიული თეორია—შეიარაღებული ცარცვა-გლეჯის ცინიკურად გაშიშვლებული ქადაგებაა". რასიულ თეორიას გორკი ახასიათებდა როგორც „განუკურნებლად დამპალი ტვინის სამარცხვინო და უნიჭო გამოგონებას".

ასე აქტიურად, დაუღალავად ებრძოდა გორკი ფაშიზმს, რომელსაც ის თვლიდა „ლობის და დაცემის ახალ, სამარცხვინო პროდუქტად, კიბოს სიმსივნედ, რომელიც უნდა ამოიჭრას ისე, რომ მისგან არაფერი დარჩეს".

დღეს მგზნებარე ცეცხლოვან მოწოდებად ისმის გორკის სიტყვები, რომელშიაც ის გერმანელი ფაშისტების შესახებ ამბობდა:

„საქმე, რასაკვირველია, იმაში კი არ არის, რომ დაარწმუნონ მხეცი კეთილად მოიქცეს ადამიანის მიმართ, რომელიც ჩავარდნია მას კლანჭებში, არამედ იმაში, რომ მხეცს მოვწყვიტოთ კლანჭები თავთან ერთად".

ასე მოგვიწოდებდა გორკი ფაშიზმის განადგურებისაკენ.

სახელოვანი წითელი არმია წარმატებით ანადგურებს ფაშისტურ ავაზაკთა ბრბოებს. უკვე ახლოა ფაშისტური მხეცის საბოლოო აღსასრულის დღე.

გორკი იყო დაუცხრომელი, შეურიგებელი და მტკიცე მებრძოლი ფაშიზმის წინააღმდეგ. სწორედ ამიტომ მოჰკლეს რვა წლის წინად ეს დიდი ადამიანი საბჭოთა ხალხის მტრებმა, ფაშისტური დაზვერვის აგენტებმა. მაგრამ გორკის საქმე უკვდავია. გორკის მგზნებარე მოწოდებანი—ისევე, როგორც ყველა ქმნილებანი ამ დიდი მწერლისა — კვლავ სცოცხლობენ, კვლავ აღაფრთოვანებენ საბჭოთა ხალხს, რომელიც ძლევამოსილად იმარჯვებს დიდი სტალინის მეთაურობით.

ᲨᲐᲚᲕᲐ ᲙᲕᲐᲡᲮᲕᲐᲫᲔ

„ᲡᲐᲛᲨᲝᲑᲚᲝ ᲒᲔᲫᲐᲮᲘᲡ“

ᲨᲝᲗᲐ ᲛᲘᲫᲐᲢᲐᲫᲘᲡ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲥᲐᲜᲓᲐᲙᲔᲑᲐ

იყო ნამდვილი შემომქმედი, ნიშნავს — ღრმად და ახლო გრძნობდე თანადროულობას, და იმავე დროს შეგეძლოს ამ სინამდვილის შემოქმედებითი სიმაღლემდე აყვანა, მისი პლასტიკური სრულყოფა. როცა ხელოვანი სუნთქავს ყოველდღიურობით, მაშინ მისი ქმნილებაც აქტუალური და მომქმედია. ის შეინარჩუნებს მარად სიახლეს და წარმტაცი, უჭკნობი სიცოცხლის ელფერს.

ჩვენი ქვეყნის ცხოვრების დღევანდელი დღე სახვითი ხელოვნების მუშაკთაგან მაღალ ოსტატობას, დიდ მოქალაქეობრივ გრძნობას და გააზრების უნარის სიღრმესა და სიმძაფრეს მოითხოვს. შოთა მიქატაძე ასეთი გზნების ხელოვანი მოქანდაკეა. იგი თანამედროვეა, როგორც თემატიკით, ისე მხატვრული ოსტატობით. მოქანდაკის შემოქმედებაში საკმაო სრულყოფილებით იგრძნობა ორი მომენტი: პირველია — მიდრეკილება სახის ტიპიზაციისაკენ, ხოლო მეორე — მკვეთრად გამოვლენა სახის ინდივიდუალობისა. მიქატაძის სტილისათვის ორივე შემთხვევაში დამახასიათებელია სახის იდეალიზება.

მიქატაძის ნამუშევართა შორის თავისებურობით ხასიათდება „კოლმეურნე ქალი“. ოსტატის ყურადღება მოდელის მოძრაობის გადმოცემისაკენაა მიმართული და არა მოდელის ხასიათისაკენ. ყურადღებას იქცევს ფორმის სილამაზე, მოცულობათა და მოძრაობის შეთანხმება-შეხამება, ხსენებული ქანდაკებაში, ტიპიურობასთან ერთად, მოსჩანან სახის უაღრესად ინდივიდუალური ნიშნებიც.

„შიშველი სხეულის ეტიუდში“ (ფერადი მარმარილო) მოქანდაკე წარმოგვიდგენს სხეულის სავსე ფორმებს. ეს ქანდაკება ჰქმნის ჯანმრთელობითა და სიცოცხლით სავსე, ლაღისა და შვიდი სხეულის შთაბეჭდილებას. დიდის გრძნობითაა გადმოცემული კანის სათუთი ფაქტურა და სისავსე სხეულის ნაკვთებისა.

მიქატაძის შემოქმედებაში ყურადღებას იქცევს „შვილის პორტრეტი“. ეს ინდივიდუალური სახეა, მაგრამ ეს ცალკეული, ერთეული იმავე დროს განზოგადოებულია. ამ ქანდაკებაში სჩანს საბჭოთა ქვეყნის ბავშვის სისადავე, სიწრფოება, უშუალობა და სიცოცხლე. გონიერი თვალები, ენერგიულობა და თავის თამამი მობრუნება ხსენებულ პორტრეტს ჩვენი დროის ბავშვის ტიპიურ სახედ აქცევენ. ჩრდილ-სინათლის უსათუთესი გრადაცია, კანის ფაქტურა და სახის კუნთთა გამოუკვეთულობა (სიმტკიცემატიური ბავშვის ასაკისათვის) ამ პორტრეტს ბავშვური სახის გაპიმსახელ სრულქმნილ ნაწარმოებად ხდის. ანფასი, პროფილის სილუეტი თუ პროპორციები მოქანდაკის პლასტიკურ გზნებაზე ნათელ წარმოდგენას იძლევიან.

„ალპინისტში“ მიქატაძე იძლევა ახალგაზრდა ქართველი მთამსვლელის ტიპიზებულ სახეს. სახის პროფილი სავსეა ქართული იერით. ხსენებული მონუმენტის ნაკლად ჩაცმულობის ფაქტურის არაადეკვატური გადმოცემა უნდა იქნას მიჩნეული.

ჩვენ განსაკუთრებით გვინდა შევჩერდეთ მიქატაძის ახალ ნამუშევრებზე („სამშობლო გეძახის“ და „გამოთხოვება“), რომელნიც უაღრესად აქტუალურ თემას ეხებიან. ეს ქმნილებანი მკაფიოდ და შემოქმედებითი სიმძლავრით ეხმაურებიან საქვეყნო ხალხურ მიმწოდებელ ფაქტორებს და იდეალებს. მათში პლასტიკურ ფორმებში

.ასახულია ზოგადი, საერთო. თავისი ამაღელვებელი და პათეტიური ხასიათით ქანდაკება „სამშობლო გეძახის“ ეხმაურება ილია ჭავჭავაძის „დედა და შვილს“. მიქატაძის ხსენებული ნაწარმოები თემით, იდეითა და ლეიტმოტივით შეიძლება ჩვენი დროის ანალოგიურ ეპოპეად ჩავთვალოთ. ეს არის თანამედროვე პლასტიკურად წარმოსახული „დედა და შვილი“, ეს არის სამშობლოს დაძახილზე დედის მოწოდება—ჩადგეს მისი შვილი მებრძოლთა რიგებში. ეს ორიგინალური კომპოზიცია დედასა და შვილს იმ მომენტში წარმოგვიდგენს, როცა სამშობლოდან დაბრუნებული შვილი დედისაგან იგებს მტრის ვერაგული თავდასხმის ამბავს, იგებს, რომ „ხალხი აღსდგა, ხალხი აზვირთდა, ხალხი მოქმედებს“. იგებს, რომ „მთელი ქვეყანა ერთს თქმასა ფიქრობს“, იგებს, რომ მას სამშობლო ეძახის თავდადებისათვის.

ამ მონუმენტში, პირველი რაც თვალში გვხვდება, არის სახის ტიპიზაცია. მასში სჩანს ზოგადად აღებული სახე ქართველი დედისა. ამის მიხედვით პლასტიკური ფორმები წარმოდგენილია ეპიურის ნიუანსით: დინჯი, აუღელვებელი, მოვალეობით აღსავსე. ასეთია დედის სახე. ხსეულის მოძრაობა, თუ სახის გამომეტყველება გამარჯვების რწმენითაა გამსჭვალული და უყოყმანოა. გმირული და ვაჟკაცური ინტონაციით არის წარმოდგენილი შვილი. მის სახეზე აღბეჭდილია სერიოზულობა. განსაკუთრებით საგრძნობია სტატიურობა, რაც თავის თავად ჰომდგენო მოძრაობის, და მოქმედების პოტენციით არის სავსე. ვაჟი შეოკებული მრისხანებაა და უკვე გამოვლენილი, დედის მრისხანების საპირისპირო სახეა.

ამ კომპოზიციაში მოქანდაკე იძლევა ტიპიური სახეს ქართველი ხალხის საბრძოლო მზადყოფნისა, სახეს სამშობლოსათვის თავდადებისა. პლასტიკური ფორმები შთანაფიქრის შესატყვისად მონუმენტალურად არიან წარმოდგენილი და ნავარაუდევი, როგორც ძეგლ-მონუმენტი ფართო გაშლილ ადგილისათვის.

დედა ჩაცმულობისა თუ მოძრაობის მხრივ წარუშლელ კვალს სტოვებს მნახველზე. ლოკალური ნიშნები მოქანდაკეს პლასტიკის ამოცანათა გადასაჭრელად აქვს გამოყენებული და მოლიან კომპოზიციაში დიდი მიგნებითა აქვს შეტანილი.

სიშიშვლე შვილის სხეულისა ბუნებრივი და ზომიერია. ბუნებრივია იგრეთვე და ცოდნით შესრულებული დრაპირება სამოსისა. იგი მოქანდაკეს შთანაფიქრის აქცენტირებისათვის აქვს მოხმარებული.

სილუეტი მონუმენტის პროპორციების მხრივ იდეალიზებულია და ჰოლიანში ჰაეროვანი. აქ, პლასტიკურ სრულქმნასთან ერთად იდეურობა ხსენებულ მონუმენტებს დასრულებულ და მკვეთრად მეტყველ იერს უნარჩუნებს, მონუმენტის კომპოზიციურ-პლასტიკური სახე გამთლიანებულია იდეური მიზანდასახულობით.

აღსანიშნავია სხეულის ფორმათა და მოძრაობათა მოცულობითი გადმოცემა.

მეორე ესკიზი მოქანდაკისა „გამოთხოვება“ ანალოგიურია. ეს არის ჩვენი საბჭოთა ადამიანის ინტიმური გრძნობის თემაზე შესრულებული მონუმენტი; კომპოზიციურ სქემაში წარმოდგენილია ვაჟის ფიზზე ჯდომი ფიგურა. მას მკერდზე თავით მიჰყრდნობია საყვარელი არსება. ქალის სახე სავსეა განშორების მწუხრით. ვაჟსაც გადაჰკრავს იერი მწუხარებისა. აქ ასახულია უაღრესად ინტიმური მომენტი და ის მწუხარება, რაც ომმა ჩვენს ადამიანებს განაცდევინა.

მიქატაძის ქანდაკებათა მნახველს მეხსიერებაში რჩება თავისებური და ახოვანი აგებულების მქონე ფიგურები. სახეები დამთავრებულია და მთლიანი. მოქანდაკეს თვითეულისათვის ნაპოვნი აქვს პლასტიკურად დასრულებული დაყენება და მოძრაობა. მიქატაძის გენერისათვის დამახასიათებელია ნაწილის დაქვემდებარება მთლიანისათვის.

სახის სინამდვილე და სიცოცხლე, დასრულებულობა. სინათლე და სისადავე ფორმებისა — აი გზა, რომლითაც მიემართება მიქატაძის შემოქმედება.

ᲛᲐᲣᲧᲕᲐᲚᲐ ᲛᲠᲔᲕᲚᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

ᲕᲔᲚᲘᲡ ᲧᲕᲐᲕᲘᲚᲔᲑᲘ

„გამოგიგზავნიდი მინდვრის ყვავილებს, ძალიან კარგებია, მაგრამ გზაში გახმებიან“, — ბრძოლის ველიდან სწერდა სუფოროვი თავის საყვარელ ქალიშვილს ნატაშას.

ძვირფასი მსხლობლების, ჩვენი მებრძოლების გაცდილ-ნაგრძნობი, ლექსები იქნება ის თუ წერილები მინდორ-ველებში გადაშლილ უმანკო ყვავილების მსგავსად მიმზიდველ ფერით და სურნელებით აღწევენ ჩვენამდე.

გზა და სიშორე მათ მეტს მომხიბლაობას ჰმატებს.

ჩვენი მებრძოლების სულიერი სიმდიდრის გამოხატულებაა ეს ყვავილები. გულიდან აღმოცენდებიან ისინი ნაზი ელფერით, თან ძარღვიანნი. ეს მათი შემოქმედებაა, ხშირად ფანქრით მუხლზე ჩანაწერი და საველე ჩანთით ნატარები ტყვიების ცეცხლში.

შეესაძლოა შალაშინი აკლდეს მათს გამოქმას, თუ რითმებს, მაგრამ საბჭოთა მეომრის გული, სამშობლოსადმი უსაზღვრო სიყვარულით გამთბარი, მათს ნაწერებში მთელი სიცოცხლით ფეთქავს.

მრავალფეროვან თემებად გაშლილან მათი ფიქრები:

ლირიულია, თანაც მტკიცე და ვაჟკაცური მათი სიმართვა სამშობლოსადმი, დედისადმი, სატრფოსადმი.

სერჟანტი შალვა ერისთავი „შვილის ფიცში“ ამბობს:

„შარა-გზაზე მოხუცი, თავზე ქართული
მანდილით,
მიაცილებს ვაჟიშვილს ბრძოლის ველზე
მიმავალს,
გულმკერდზე ჰყავს მიკრული, სიყვარულით
გაზრდილი,
მიაცილებს ბრძოლაში, თან ცრემლს
თვალზე იმალავს.

— შვილო, მტრების წინაშე თავი არ
დაიხარო,
არ გავიგო შერცხვენა ჩემი გამოზრდილისა,
რომ ვაჟკაცის ლაჩრობით მტერმა
გაიხაროს,
არ მიწოდონ მშობელი მე უღირსი შვილისა.

— დედავ რაც შენ მითხარი, მუდამ გულში
მექნება,
რისხვით გადავეშვები ომში
თავგანწირულად,
ჩემი ქვეყნის წაბილწვას ფაშისტებს არ
შევარჩენ,
ან სახელით მოგივალ, ან მოვკვდები
გმირულად“.

ამავე თემაზეა ანზორ ბეშიძის „ფრონტელის წერილი“:

„ჩემს წერილს როცა გადაიკითხავ,
გაგიბრწყინდება უცებ თვალები,
გულში სიხარულს ატარებ დიდხანს,
და ცრემლებს თვითონ დაემალები.

მოგაგონდება ის დღე, როდესაც
აკვანს მირწევდი, მიმღერდი ნანას,
შენი ალერსით გაზრდილი შვილი
გამოვადექი დღეს ჩემს ქვეყანას.

ქართველი ხალხის წინაპარ დედებს,
დაუთესიათ მრავალი მადლი,
ბევრს გაუზრდია ისეთი შვილი,
რომ სიამაყე ყოფილა ქართლის.

შენი ოცნებაც ეს იყო მხოლოდ,
გაოლოდა მხნე და მამაცი შვილი,
და არ გიმტყუნა იმედმა ბოლოს,
გმირულად იბრძვის შენი გაზრდილი.

უფროსი სერჟანტი შალვა ჯოხაძე ასე ათავებს მებრძოლის მგრძნობიარე წერილს:

„...ვფიცავ სამშობლოს, სისხლით მორწყულ
მიწა-წყალს ვფიცავ,
ბრძოლის ქარცეცხლში ვინც დაეცა, ვფიცავ
იმ გმირებს,
არ შევშინდები, გულს გადვიქცევ ფოლადის
ფიცრად,
დრო მოახლოვდა, ჩვენი „ვაშა“ ყველგან
იგრგვინებს.

წითელარმიელი ანზორ ბეშიძე ლექსში („წერილი სატრფოს“) მებრძოლი ვაჟკაცის სიყვარულზე გვიამბობს:

„ბრძოლის წუთებში ვწერ მე ამ ბარათს,
როს გამალებით მივქრივართ წინა,
და შენზე ტკბილი მოგონებები
ჩემს გულში ისევ მზესავით ბრწყინავს.
დაგშორდი, ბევრი ხანი გავიდა,
ბევრჯერ დავლეწეთ მტერთა ხუნდები,
ტარიელივით შევდივარ ომში
გამარჯვებული მუდამ ვბრუნდები.

მიმზიდველ თემად და შთამაგონებელ მასალად შესულა მებრძოლთა შემოქმედებაში კავკასიის გმირული დაცვა. ამ ბრძოლებს ეხება ნ. გაგუას ლექსი „ბერია კავკასიაში“.

„მოვიდნენ რისხვით გერმანელები
და დაბნელება მოუნდათ მზისა.
ლომგულ ვაჟკაცებს ეძახდნენ მთები,
როცა ქედები ჩამოინისლა.

ქვეყნის სახსნელად მოვიდა გმირი
და ვაჟკაცობა ყველას აჩვენა,
ქართველი ხალხის მამაცი შვილი,
ჩვენი იმედი, ჩვენი მარჯვენა.

აღსდგა ნაცადი გმირთა ქვეყანა,
შემართა ხმალი მამა-პაპური,
და კავკასიის ჯალარა მთებთან
ბრძოლა გაჩაღდა ჯერ არ ნახული.
ისმოდა ირგვლივ გმირთა ყიჟინა
მაღალ მთებიდან დაბლა ველამდის,
მამაც მებრძოლებს ამცნო ბერიამ
დანაბარები დიდი ბელადის.
დღეს თერგი თითქოს ლილოს მღერის,
აქებს ბერიას გამძლე მარჯვენას,
რომ სამუდამოდ აღგავა მტერი,
და მოგვიტანა ჩვენ გამარჯვება“.

ჩვენი ჯარის შიერ ქალაქების განთავისუფლების ცნობას მებრძოლები გულმხურვალედ ეხმაურებიან. წითელარმიელი ქ. დაუშვილი ლექსში „სმოლენსკი ჩვენია“ სწერს:

„კვლავ წამოდგა გოლიათი, თუმცა ბევრი
ტანჯვა ნახა,
ისევ წელში გაიმართა, მტერს გმირულად
დაეჯახა.
...ორი წელი, მტრების ურდომ თავის
ბინძურ ფეხით სთელა,
სასიკვდილოდ ჩამოაბა უთვალავი
სახრჩობელა.
მაგრამ მტრები დასამარდნენ, ქალაქი
რომ დაიბრუნეს.
სამუდამოდ გავუფხაროთ საფლავები
სისხლის მსმელებს!“

წითელარმიელთა შემოქმედების წარმტაცი თემაა ის ადამიანთა ბრძოლა, რომელთაც ქვეყნად გაითქვეს სახელი. სერჟანტი ილო ჯაჯანიძე საბჭოთა ავიაშრის გმირის ლეონიდ შანიშვილის მისამართით ამბობს:

...„იცოცხლე, გმირო, უკვდავად,
ქარცეცხლით მტერზე მდინარო,
გმირი ხარ, შენმა მარჯვენამ მტერს ბოლი
აადინაო“.

საინტერესოა სტ. არღუთელის ლექსი საბჭოთა ავიაშრის გმირის ვლ. ბეროშვილის შესახებ:

„შენს ვაჟკაცობას, ურყევს და მტკიცეს,
დნეპრს მოდუდუნეს უამბობს ქარი,
ქართველ ვაჟკაცის გმირობას ისმენს
და ლექსად ჰყვება დიდი კობზარი.
წინ ბრძოლებია სასტიკი ისევ
ხვებსა ჰგლეჯავს შავი გრიგალი.

გამარჯვებული ქვეყანა მღერის
ნეტავ დედამამას ახლა ენახე.
გმირო, კახეთის მთა-ველი გელის,
შენი სახლკარი და კარდენახი,
ბევრჯერ უშენოდ ყოფილა რთველი,
მოუწყენიათ თითქო ვენახებს.

დაგვიბრუნდები ღირსეულ კაცად,
გელოდებიან ლადო ბეროშვილს,
ჩამოხვალ გმირო და კახურ სუფრას
შემოუჯდები კაკლის ჩეროში.
მაშინ გომბორიც ალაზანს ამცნობს
იმ შენს ჩამოსვლას საქართველოში“.

ჩვენ აქ მხოლოდ ზოგიერთი მაგალითი მოვიყვანეთ.

მარტო ლექსებში არ მეღავნდება მებრძოლთა ჰაბუკური ხალისი, გულწრფელი ხმა პატრიოტისა, მოქალაქისა. ამას გარდა ისინი სწერენ, თვითეული მათგანი სწერს შესანიშნავ წერილებს სახლში, ან მეგობრებისადმი, გრძნობით სავსეს, იმედიანს, მტრისადმი შურისძიებით და მოყვრებისადმი სიყვარულით, თაყვანებით შთაგონებულს. ბევრჯერ ნინახავს, როგორ დატარებენ უბით კოლმეურნე ქალები ფრონტიდან მოსულ შვილების, ძმების, ქმრების ძვირფას ბარათებს. სათოხნში და სამკალში თან გაიყოლებენ, — ველზე დაწერილს ისევ ველზე გადაშლიან,—რომ დასასვენებლად ჩრდილოში მიმსხდრებმა ერთხელ კიდევ გადაიკითხონ და თავისი სიხარული ტოლებსაც გაუზიარონ.

ჩვენ უნდა ვითავოთ ფრონტელთა გულწრფელი, ღრმად პატრიოტული ლექსების მოგროვება და პატარა კრებულის სახით გამოცემა. ეს ჩვენი პირდაპირი მოვალეობაა.

ᲐᲜᲓᲠᲔᲯ ᲚᲝᲛᲘᲫᲔ

ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡᲤᲐᲠᲔᲨᲘ

სატვირთო, ორ-ანძიანი გემი გაგრასთან გაჩერდა.

ხანში შესული, მაღალი, მსუქანი, მხარბეჭიანი კაპიტანი საკაპიტნო ბოგირიდან კიბეზე დაეშვა, ჰორიზონტისაკენ დახრილ სავსე მთვარეს თვალი გაუსწორა და თავის კაიუტისაკენ გაემართა. კაიუტაში რომ შევიდა და კარები გაიხურა, გემის საყვირი აგუგუნდა. იმ წამსვე კაპიტანმა კარები გააღო და უშეერი სიტყვებით მოგვმართა.

მთვარის მუქზე კაპიტნის ჩრდილმა გეძბანის ნახევარი დაიკავა. კაპიტანთან ერთად ძონძი ამოიღო, ხელები გაიშშიდა, ბოროტი ღიმილი ტუჩებზე აუთამაშდა.

—გაგრა, ჩემო ბიძიკო, დიდი კაცის პრინც ოლდენბურგის საკუთრებაა. ნაბრძანები აქვს გაგრასთან გემებმა უხმოდ იარონო, მუუდრეება არ დაბირიეონო, კაპიტანიც გერმანელია, პრინცის ნათესავია; ხომ გაგიგია, რაშიაც არის საქმე! მდიდარი კაცია ჩვენი კაპიტანი, ათი გემის პატრონია ეს „ოჯახდაქცეული, ყველა რომ ამოგვხოცოს, პაუსს არავინ მოსთხოვს. ამას წინათ უდანაშაულო ნაოსანს ისეთი სილა გაუწია, რომ თვალი ამოუდგა.

ცეცხლფარეშმა ჭერს შეასო თვალები. ზევით ბოცმანი ყვიროდა: აქ მოგროვდითო. გემბანზე ავედი.

გემის აკვამლებულ მილთან ნაოსნები გარს შემორტყმოდნენ ახოვან, ალტეცსრიან, ცალარა-ნარევ ბიჭებს. [illegible] ბოგირიდან [illegible] ქვედა ტუჩი და ძალზე ვინ [illegible] ბიკი უთრთოდა.

ჩახლეჩილი ხმით კაპიტანი იმუქრებოდა: დამნაშავეს ურჩევ ამმოტყდეს, ეს უკვე მეხუთე შემთხვევაა წესრიგს არღვევთო.

ნაოსნები ხმას არ იღებდნენ.

—თქვენ ძაღლებო, მაშ საყვირმა თვითონ იყვირა?— ხმას აუწია კაპიტანმა,—ჭირია, შენ ზამდი...

გამხდარმა, მკერდჩავარდნილმა, თმა-აბურძგნულმა ახალგაზრდა ნაოსანმა ჯერ კაპიტნისაკენ გაიხედა შიშით, მერე ბოცმანს მუდარით სავსე თვალები მიაპყრო.

კაპიტანმა მოწყვეტილი ხელი ვალოდიას სახეში სტაცა. ვალოდია გემბანზე გაგორდა, გული შეუღონდა.

— მე თქვენ მოგარჯულებთ,—ჩაილაპარაკა კაპიტანმა, ჩარგალებულ შუასნის ნაოსანს შოთა კარანაძეს უბრძანა:

— ნაპირზე გამიყვანე.

კაპიტანი ნავში ჩაჯდა.

ბოცმანი გემბანზე უძრავად მწოლარე ვალოდია ქირიანთან მივიდა. ცალი ხელით ის გემბანს მოაშორა, ნაოვლიანად დახედა და თავის კაიუტისაკენ წაიღო.

გულლრდავას მკლავზე უღონოდ გადმოგდებულ ვალოდიას სისხლიან სახეს ფულისტაცილით თვალი გაეყოლენ.

* * *

ორიგე ვიყავი. გემბანზე მარტო დავრჩი, მოაჯირს მკერდით მივეყრდნე.

გემის ჩრდილი წყალზე ირხეოდა.

ზღვის პატარა ღორები თევზზე ერთად ნადირობდნენ. იქნება ხარობდნენ სიცოცხლის გაზაფხულით?

გემთან ცეფალი ამოვარდა, მთვარის შუქს მიეფარცხა, წყლის ზედა პირზე გასროლილ მისსავე ლანდს ფაეკიდა, ზედ დაეცა, ზღვის წინწკლებში გაეხვია და გაუჩინარდა.

დავღონდი, უმწეობა და მარტოობა ვიგრძენი. გემზე მუშაობა იმისათვის დავიწყე, რომ მშობლებს დავხმარებოდი. უკან დაბრუნება აღარ შეიძლებოდა. ბომენატარა ყულევი, ხობის ლურჯი წყალი.

„აი ახლა მდინარე ხობის ლურჯ წყალს სიყვითლე შეჰპარვია. მდინარეზე დიდრონი ბეპლები დაფრინავენ, წყალს ენარცხებიან“. ნიჩბების რიტმიული ხმაური შემესმა.

ნაპირიდან კაპიტანი ბრუნდებოდა, ნაოსანს ებუზღუნებოდა.

გემზე ძლივს ამოვიდა, ქანაობდა, მთვრალი იყო.

— როგორ არის საქმე?

— კარგად, ბატონო კაპიტანო, — მივუგე. მე და კარანაძემ ნავი წყლიდან ამოვიღეთ. გემბანზე დავდეთ.

კაპიტანი ბარბაცით მოგვმორდა.

ნაოსანი დასაძინებლად წასასლასდა.

(დასასრული მე-4 გვ.).

ᲠᲐᲭᲕᲔᲚᲘ მᲔᲡᲢᲕᲘᲠᲘ. სურათი **უჩა ჯაფარიძისა.**

ᲥᲐᲚᲘᲡ ᲞᲝᲠᲢᲠᲔᲢᲘ. სურათი **ლ. გუდიაშვილისა.**

ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜᲓᲠᲔ ᲥᲣᲗᲔᲚᲘᲐ

ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ ᲙᲚᲐᲡᲘᲙᲣᲠᲘ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲛᲡᲝᲤᲚᲘᲝ ᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲑᲐ

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲛᲔᲝᲠᲔ: ᲠᲣᲡᲘ ᲙᲚᲐᲡᲘᲙᲝᲡᲔᲑᲘ ᲔᲕᲠᲝᲞᲣᲚ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐᲨᲘ

I. ᲞᲣᲨᲙᲘᲜᲘ ᲓᲐ ᲚᲔᲠᲛᲝᲜᲢᲝᲕᲘ

პირველ წერილში ჩვენ შევეცადეთ განგვესაზღვრა რუსული კლასიკური ლიტერატურის ის საერთო ნიშნები, რომელთაც უზრუნველჰყეს მისი გაბატონება გალეზნა მსოფლიო ლიტერატურაში. ახლა კონკრეტულად შევეხებით რუსული ლიტერატურის ცალკეულ კლასიკოსებს. დავიწყოთ ახალი რუსული ლიტერატურის ფუძემდებლით, ა. პუშკინით და მისი ღირსეული განმგრძობით მ. ლერმონტოვით.

პუშკინის თარგმნა ევროპულ ენებზე ადრე დაიწყო და ამ თარგმანებმა, მიუხედავად იმისა, რომ შორს იყვნენ სრულყოფილობისაგან, ითავითვე მოუხვეჭეს მას გამოჩენილი, გენიალური პოეტის სახელი. ერთ-ერთი ადრიანი, თუ პირველი არა, შეფასება 1821 წელს ეკუთვნის და იგი გამოქვეყნდა „რუსლან და ლიუდმილას“ ფრანგულ ენაზე თარგმნის გამო. „ახლახან ჩვენს ქალაქში გამოცემულმა ნაწარმოებმა,—სწერდა ფრანგული ჟურნალი Revue Eucyclopedigue (ენციკლოპედიური მიმოხილვა) 1821 წელს, — სიტყვიერების ყველა მეგობრის ყურადღება მიიპყრო; ეს არის რომანტიკული პოემა ათ სიმღერად (უნდა იყოს: ექვს სიმღერად), რომლის სათაურია: „რუსლან და ლიუდმილა“. მისი ავტორი პუშკინი, რომელსაც დამთავრებული აქვს ცარსკოე სელოს ლიცეუმი და ამჟამად ბესარაბიის გენერალ-გუბერნატორთან მსახურებს, სულ 22 წლისაა. ეს პოემა შესდგება დიდ მთავარ ვლადიმერის დროის ხალხური ზღაპრებისაგან. იგი აღსავსეა წარმტაცი ფერებით; მისი ენა, ხან ენერგიული, ხან მრისხანე, მაგრამ მუდამ ნატიფი' და გამჭვირვალე; დიდ იმედს გვამყარებინებს ახალგაზრდა ავტორზე[1]).

1827 წელს, როგორც ახლა გამოირკვა, ეუკოვსკის საუბრის დროს სიტყვა პუშკინზე ჩამოვარდა. მან სთქვა: „გადაეცით ჩემს თანამამძის აი ჩემი კალამი“. როგორც გადმოგვცემენ, გოეთეს ბატის ფრთის კალამი ეუკოვსკიმ ჩამოუტანა პუშკინს[2]). მალე პუშკინის, როგორც გენიალური პოეტის სახელი სცილდება გამოჩენილ პოეტთა და ლიტერატორთა წრეს და იგი იმდენად ფართოდ ვრცელდება, რომ ენციკლოპედიათა კუთვნილება ხდება. 1830 წელს, პოეტის დაღუპვამდე შვიდი წლის წინათ, ლაიპციგის ზოგადი გერმანული ენციკლოპედია პუშკინს უწოდებდა „გენიალურ რუს პოეტს,—რომელიც ფართოდ გაითქვა სახელი“.

პოეტის ტრაგიკულ დაღუპვას მთელი პროგრესული და მოაზროვნე ევროპა დიდი გულისტკივილით შეხვდა და აუნაზღაურებელ დანაკლისად მიიჩნია არა მარტო რუსეთისათვის, არამედ მთელი მსოფლიოსათვის. უამრავ ნეკროლოგთა, გამოხმაურებათა და სტატიათა შორის, რომელთა სრული კრებული შედგენილი როდია, განსაკუთრებით საინტერესოა დიდი პოლონელი პოეტის ადამ მიცკევიჩის სტატია. „ტყვიამ, რომელმაც პუშკინი განგმირა,—სწერდა იგი,—საშინელი ლახვარი ჩასცა ინტელექტუალურ რუსეთს. მას ახლაც ჰყავს განთქმული მწერლები: მას დარჩა ჟუკოვსკი — ღირსებით, სიმშვენიერითა და გრძნობით აღსავსე პოეტი; კრილოვი—იგავთ-მწერალი, მდიდარი ფანტაზიით დაჯილდოებული, შეუდარებელი შეტყველი; თავადი ვიაზემსკი, რომელსაც თავის გონებამახვილობის წყალობით, საფრანგეთშიც კი შეეძლო დაეკავებინა საპატიო ადგილი, მაგრამ ვერც ერთი მთგანი პუშკინს ვერ შესცვლის. არც ერთ ქვეყანას არა აქვს მონიქებული, რომ იქ ერთხელ მეტჯერ ჩნდებოდეს ასეთი შესანიშნავი და ფრავალფეროვანი, თითქოს, ერთი-მეორის გამომრიცხავი ნიჭით დაჯილდოებული ადამიანი“.

პუშკინის სიდიადე და უბადლობა შეგნებული ჰქონდათ არა მარტო ისეთ ადამიანებს, როგორიც იყო მიცკევიჩი, პოეტი და მეგობარი პუშკინისა, არამედ ისეთ ადამიანებსაც, რომელნიც სრულიადაც არ ყოფილან დაჯილდოებულნი პოეტური ნიჭით. მაგალითად, საჭმონიის ელჩი თავის მთავრობისადმი წარდგენილ მოხსენებაში „სახელმწიფო ისტორიოგრაფ“ ალექსანდრე პუშკინის დაღუპვის შესახებ, მას უწოდებდა „უეროპის ერთ-ერთ გამოჩენილ მოაზროვნეს“, როგორც პოეტზე კი ამბობდა, რომ „გოეთესა და ბაირონის სიკვდილის შემდეგ პუშკინი ღირსია თანამედროვე ეპოქის პირველ პოეტად ჩაითვალოსო“.

დიდი ადამიანებისათვის, როგორც ამბობენ, ერთი თარიღი არსებობს—დაბადების თარიღი. ფიზიკური სიკვდილის შემდეგ ისინი სიცოცხლეს განაგრძობენ და ვითარდებიან თავიანთ შემოქმედებაში, რომელშიც განსახიერებულია მათი სული. პუშკინის დაღუპვის შემდეგ მისი შემოქმედებისადმი ინტერესი სულ უფრო მატულობდა და მატულობს ჩვენშიც და დასავლეთ ევროპაშიც, ამის ნათელსაყოფად აქვე მოვიტანთ ზოგიერთ ცნობებს. 1837-დან 1936 წლამდე ფრანგულ ენაზე გამოვიდა „ევგენი ონეგინის“ ხუთი თარგმანი ექვს გამოცემად; „ბაღჩისარაის შადრევანის“ 11 თარგმანი 14 გამოცემად; „ბორის გოდუნოვის“ 10 თარგმანი 14 გამოცემად; „პოშების“ 9 თარგმანი 12 გამოცემად; „კაპიტანის ქალიშვილის“—8 თარგმანი 26 გამოცემად და ა. შ.

პუშკინის ნაწარმოები ითარგმნა ლათინურადაც კი: სახელდობრ, „ბორის გოდუნოვი“. მთლიანად თარგმნილია ლათინურად 1882 წელს.

1937 წელს, პოეტის დაღუპვის ასი წლისთავისათვის პუშკინის ნაწერები ითარგმნა 93 ენაზე; საზღვარგარეთ—41 ენაზე და სსრ კავშირის ხალხთა 52 ენაზე.

რაც შეეხება საზღვარგარეთულ შრომებს პუშკინის შესახებ, მათი რაოდენობა 1937 წელს აღემატებოდა 1000-ს[3]). ცხადია, იუბილეს დღეებში და მის შემდეგ ეს ციფრი ძალიან ბევრჯერ გაიზარდა, მეტადრე ინგლისში, ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და საფრანგეთში.

ადრე გავრცელდა დასავლეთში პუშკინის გენიალური მემკვიდრის ლერმონტოვის ნაწერებიც. მათი პირველი თარგმანი გამოქვეყნდა 1840 წელს, ე. ი. „ჩვენი დროის გმირისა“ და „ლექსების“ გამოსვლისთანავე. ამ ხანდან მის ნაწარმოებთა თარგმანების რაოდენობა ყოველწლიურად მატულობს: 1930 წლამდე „დემონი“ ფრანგულ ენაზე ითარგმნა 12-ჯერ, გერმანულზე—9-ჯერ, ინგლისურზე—3-ჯერ, ჩეხურზე — 6-ჯერ. „მწირი“ ფრანგულ ენაზე სთარგმნეს 6-ჯერ, გერმანულზე—4-ჯერ, ინგლისურზე—2-ჯერ; „ჩვენი დროის გმირი“ ფრანგულად ითარგმნა 10-ჯერ, გერმანულად—10-ჯერ, ინგლისურზე—6-ჯერ.

„დემონის“ ერთ-ერთი უკანასკნელი თარგმანი შესრულებულია რამდენიმე წლის წინ გარდაცვლილი მწერლის ელისაბედ ორბელიანის მიერ და გამოიცა 1907 წელს. ამ გამოცემის „წინასიტყვაობაში 1905 წლის 30 აგვისტოს თარიღით, ფრანგი პოეტი ფრანსუა კოპე აღნიშნავს, რომ „ამ უკანასკნელი 20 წლის განმავლობაში რუსულმა აზროვნებამ ორმა გამოხატულება ჰპოვა საფრანგეთში“. ამასთან ერთად დასახელებული ჰყავს ტოლსტოი, დოსტოევსკი და გორკი.

კოპე აღნიშნავს, რომ კავკასიაში გადასახლებულმა ჭაბუკმა ლერმონტოვმა დიად ბუნების წყალობა, რომელიც პრომეთეს ტანჯვის ლეგენდას ასაზრდოებს, დასწერა, კონცეპციით გრანდიოზული პოემები, რომლის აღმფოთვის მძლავრი სულისკვეთება არწივთაგან დაფლეთილ ფეხიდის ვაჟის ყვირილს მოგვაგონებს.

თვითონ „დემონსა“ და მის თარგმანზე კრიტიკოსი სწერდა: „დამახინჯებული სინათლე მთვარისა“—ასე შეურიგებლად ახასიათებდა ჰენრიხ ჰაინე თარგმნილ პოეზიას. ზაგრამ იგი ლაპარაკობდა პროზად თარგმნის შესახებ. ხოლო კნეინა ორბელიანმა რუსული პოემა სთარგმნა ფრანგული ლექსით ექვს გარეშეა, იგი ერთგვარ თავისუფლებას იჩენს ჩვენს ლექსთაწყობაში, მაგრამ ეგ არაფერია. სამაგიეროდ მან მოახერხა გვაგრძნობინოს და გადმოგვცეს ორიგინალი—მჭუხარე აზვირთება შთაგონებისა, სისრულე და სი

დემნა შენგელაია

ო რ ო მ ი

ჩვენი გაზეთის „ლიტერატურისა და ხელოვნების“ მე-20 ნომერში მოთავსებულმა თედო სახოკიას საგულისხმო წერილმა „ქართული ხატოვანი სიტყვა-თქმანი“, მაიძულა დამეწერა ეს მცირე შენიშვნა.

წერილის ავტორი ამგვარად განმარტავს საინტერესო სიტყვას ორომტრიალს: „ორომ(ი) ტრიალი—პრდ (ე. ი. პირდაპირი მნიშვნელობით—დ. შ.) ორომების იქით-აქეთ ხშირად მიტან-მოტანა “... ამავე წერილის მიხედვით, ორომი გახლავთ ვარცლის დასაფარებელი ფიცარი... ვარცლდან ცომის გუნდები რომ ამოაქვთ თონეში ჩასაყრავად, ჯერ ორომზე დააწყობენ იმდენს, რამდენიც ერთ გახურებულ თონეში ჩაეტევა, და მერე, ზედვე გაბრტყელების შემდეგ, იქიდან იღებენ თონეში ჩასაყრავად“.

სიტყვის ამგვარი ახსნით, რომელსაც თურმე ერთდროს განსვენებული პეტრე მირიანაშვილიც ადასტურებდა, ორომი რაღაც ბოჩჩისებური ხეფი ყოფილა ვარცლისა. პატივცემული თედო სახოკია დასაგრძობს: „საბა ორბელიანსა და ჩუბინიშვილს სიტყვა ორომი თავიანთ ლექსიკონებში შეტანილი არა აქვთო“. ეს მოსაზრება, რამდენადაც მართებული ია დ. ჩუბინიშვილის მიმართ, იმდენადვე უმართებულოა საბას მიმართ. პატივცემულ მკვლევარს მეტის ყურადღებით რომ გადაეხილნა პროფ. იოსებ ყიფშიძისა და აკადემიკოს აკაკი შანიძის რედაქციით გამოცემული სულხან საბა ორბელიანის ლექსიკონი არა ასო ო-ზე, არამედ ასო ჭ-ზე (474 გვ.) შემდეგს წაიკითხავდა: ჭ „ომი-ორომი, ეს არს ცომის გუნდათა დასაწყობელი გამოსაცხობლად“. ასეთი, საკმაოდ ბუნდოვანი განმარტება სიტყვა ორომისა თითქოს ადასტურებს ჩვენი მკვლევარის მოსაზრებას და, თუ ეს მართლაც ასეა, მაშინ გაუგებარია რად იყვნენ ასე მოუსაზრებელნი ქართველნი ხაბაზნი? განა არა სჯობდა, ორომით ვარცლისა და თონის შორის სირბილის მაგიერ, თვით ვარცლი მიეტანათ თონეთამდე, მით უფრო, რომ ამ სირბილში თონე გაცივდებოდა? თუ გავიხსენებთ, რომ დღესაც ჩვენი თონეები და ძველადაც სახაბაზოები ძნაირად არიან და იყვნენ მოწყობილნი, რომ ვარცლიცა და თონეც ერთ შენობაში იყვნენ მოთავსებულნი, მაშინ ეს განმარტება კიდევ უფრო გაუგებარი გახდება.

ორომი, როგორც სახაბაზო ინვენტარი და როგორც მისი ცნების გამომსახველი სიტყვა ანუ ტერმინი, დღესაც ცოცხალია ზემო იმერეთში, სახელდობრ ხუნევისა და ლორეშას მიდამოებში, ორომი ეწოდება მრგვალად (ბორბლისებურად) გამოხერხილ ან გამოთლილ ბრტყელ ფიცარს, რომელსაც ცალი სიბრტყის მხრივ შუა ადგილას ხელის ჩასაჭიდი ტარი აქვს მიმაგრებული. ხაბაზებს ორომი ხელში ამ ტარით უჭირავთ და ზედ მოთავსებულ ცომს თონეში ან კეცში გადმოტრიალებით ჩაკრავენ ხოლმე. ქალაქელ მეთონეთა ორომი სულ სხვანაირია: იგი თვითონ გატეხილ მოგრძო და მკვრივ ჯვალოს შალიშს წარმოადგენს. ცხადია, ორომტრიალიც აქედან არის წარმოშდგარი და იგი ფაცი-ფუცის აღმნიშვნელ სიტყვადაც იქცა, რადგან პურის ცხობის დროს ორომის სწრაფი ტრიალი საჭირო, რათა თონე ან კეცი ცომის ჩაკვრამდე არ გაცივდეს.

ამ სიტყვის ფუძე —**ორო,** ხოლო საკვანძო არის, ამგვარ საკვანძოვე უნდა იყვნენ დაბოლოვებულნი ღორჯო-მე, თეძა-მი, ბორ-ჯო-ში, ბოჭორ-მა და სხვა, რაც მათ დიდ სიძველეს უნდა მოწმობდეს.

რას უნდა ნიშნავდეს ორო, რომელიც სიტყვა ორომს ფუძედ უდევს?

სამწუხაროდ, ეს ფუძე-სიტყვა არცერთ ქართულ ლექსიკონში არ არის შეტანილი, მიუხედავად მისა რომ იგი ხალხურ მეტყველებაში დღესაც ცოცხალია. ოროს დიდ სიცხეს, ალმურს ანუ ხვატს უწოდებს ჩვენი ხალხი. განა თონეში იგივე ორო ანუ ალი არ არის ჩამდგარი?

იგივე ფუძე არის დაცული აგრეთვე „ოროველში“, რომელიც სიცხის და მზის სადიდებელ გალობას წარმოადგენს.

ოროველ, ჩაკდი-და საკირე!

ოროველ რომ, მართლაც, მხურვალებასთან დაკავშირებული სიტყვაა, ამას ჩადგმული საკირე, ანუ კირის საწვავი სახმილიც ადასტურებს.

რად ახარებს, გლეხის გულს ასეთი დიდი მხურვალება, რად შეჰფრფინვის იგი სიცხეს? თუ გავიხსენებთ, რომ „ოროველ“ მეკალოეთა საგალობელია, მაშინ ნათელი გახდება ისიც, თუ რად სჭირდებოდა გლეხს მზის ალმური. იგი აუცილებელი იყო, რათა ოდაშად მომკილი და კალოზე გასალეწად გაშლილი ძნები ჩახურებულიყვნენ და მით თავთავდან ხორბალი კარგა გამოფშვნეტილიყო. შემდეგ, როგორც ჩანს, მეკალოეთა ეს საგალობელი ანგელის მხვნელთაც მიუთვისებიათ, რადგან ანგელი კალოობის დროს ხიტნება ხოლმე.

რომ ეს გალობა ძველთა-ძველია და არა ახალი, ამას ჩემ მიერ ერევანში ეთნოგრაფიულ კონცერტზე მოსმენილი, სომხითართა „ოროველაც“ ადასტურებს, სადაც მისი სახელი „სწორედ ამ ლექსით არის დაცული. ეს საგალობელი ალავერდის მიდამოების მცხოვრებთ, ისევე, როგორც „ურმული““, ან საქართველოსთან მჭიდრო სახელმწიფოებრივ-მეზობლურ ურთიერთობით უნდა შეეძინოთ, ან არა და იგი ჯერ კიდევ იქ მცხოვრებ უძველეს ქართველთაგან უნდა იყოს დაშთენილი.

ზემოთქმულიდან ირკვევა, ორომი ყოფილა არა ვარცლის დასაფარებელი ფიცარი, რომელიც საკმაოდ შორს არის ოროსაგან, არამედ პურის ჩასაკრავი იარაღი, რომელიც შგ ოროში ტრიალებს და ორომტრიალიც (და არა ორომ(თ) ტრიალი) აქედანვე არის წარმომდგარი.

დასასრულ, არ შეგვიძლია სიამოვნებით არ აღვნიშნოთ ეს საინტერესო შრომა, რომელიც პატივცემულ თედო სახოკიას უკისრნია და რომელსაც ქართული ენის შესწავლისა და გამდიდრებისათვის უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს.

ვალერიან გაფრინდაშვილი

წარწერა ანთოლოგიის წიგნზე*)

ანთოლოგია თავიდანვე რად მხიბლავს ასე?
იქნებ იმიტომ, რომ მაგონებს ის სასაფლაოს,
სადაც ვკითხულობ წარწერების გულსაკლავ ქაოსს
თარიღებით და მწველ ცრემლებით თვითეულ ქვაზე.

ამა წიგნისა დაუვიწყარ მშვენიერ ხმაზე,
ვით ორფეოსი ევრიდიკას—თავის ყოლაოზს,
მივყვები ხსოვნის გაფითრებულ ნაზ საქანაოს,
ელიზიუმის რომ აღმოვჩნდე ბინდიან ცაზე.

ანთოლოგია პანოპტიკუმს სჯობია მაინც;
თითქოს ჯავშნიან ძუომართა ჰქრის ასპარეზი,
ჩვენ მასში ვხედავთ ოლიმპიურ სრბოლათა რაინდს
რომ იტაცებდა გამარჯვებას თავის მხარეზე.

ანთოლოგია უკვდავების არის თავდები
ოქროს ვერძის და ოქროს სიტყვის არგონავტებით.

*) დაწერილია 1940 წ. იბეჭდება პირველად.

მარიკა გარათაშვილი

გ ა ზ ა ფ ხ უ ლ ზ ე

ოდეს მტკვრის სანაპიროს გაზაფხული აჰყვება,
მომკინარე პირით და თმაში ჩაწნულ ყვავილით,
მაშინ, როცა იციან გაცინება ცაცხვებმა,
მზე დილიდან ამდგარი, ყველა მარას გადივლის.

როცა მინდვრის ბალახი ხვევნისათვის მზად არი,
როცა ველი პატარძლობს და კეკლუცად ირთვება,
სიო—ფოთლებს აღვიძებს—სიყვარულით დამთვრალი,
მზის ცეცხლიან ხვევნაში—ალუბალი ფითრდება,

როცა ლურჯი მანდილი—ზეცას გაეფარება
უხვად ამოქარგული ოქროსფერი მძივებით,
ან და მიწას დაჰხედავს ღამე—ნათელთვალება
და ნიავის ნანაში—ველებს მიეძინებათ.

როცა ირგვლივ ყველანი მზე-გაზაფხულს ერთვიან,
როგორც მარადიული, განუყრელი მიჯნურნი,
უდიდესი სურვილი ჩემი—ჩემო ერთია
და ოცნება—მარადი, გულში შემოხიზნულა:

მინდა შენთან—მეც ვიყო, ჩვენს სამშობლოს ვიცავდე,
დარშიაც და ავდარშიც შენს მხარდამხარ ვიარო,
ქვემეხების ქუხილშიც—სათუთ გრძნობას გფიცავდე,
ტკივილიც და ხალისიც ერთად გავიზიაროთ.

მინდა ერთად ვხარობდეთ ყოველ გაშლილ ყვავილით,
ახლად გვაქორწინებდეს დიდი გაზაფხულება
და როს ბრძოლის ავდარი—ჩვენს ცის იქით გადივლის,
ერთად ნაბრძოლთ გვერგუნოს, ერთად შინ დაბრუნება!!!

ვ. დ. პ ო ლ ე ნ ო ვ ი

მიმდინარე თვის დამდეგს მოსკოვის, ლენინგრადის და სხვა ქალაქების საზოგადოებრივობამ განსაკუთრებული სიყვარულით აღნიშნა ერთ-ერთი უდიდესი რუსი მხატვარ ფერმწერელის, საპჭოთა კავშირის ერთ-ერთი პირველი სახალხო მხატვრის, ვასილი დმიტრის-ძე პოლენოვის დაბადების ასი წლისთავი.

პოლენოვს რუსული მხატვრული კულტურის განვითარების ისტორიაში მნიშვნელოვანი და საპატიო ადგილი უკავია. მან შექმნა მრავალი პოპულარული სურათი ისტორიულ თემაზე, მაგრამ პირველყოფილისა პოლენოვი ცნობილია როგორც მხატვარი-პეიზაჟისტი, რომელმაც შექმნა ახალი პეიზაჟური სკოლა რუსულ ფერწერაში. პოლენოვი სწავლობდა პეტერბურგის საშხატვრო აკადემიაში უდიდეს რუს მხატვარ რეპინთან ერთად, რომელთანაც მას სიკვდილამდე უახლოესი მეგობრობა ჰქონდა. ერთ დროს მან რეპინთან ერთად მცირე და დიდი ოქროს მედლების მიღებად წარადგინა ორი სურათი „იობი და მისი მეგობრები“ და „იაირის ასულის მკვდრეთით აღდგომა“. პოლენოვი დიდხანს ცხოვრობდა რომში, პარიზში, მოგზაურობდა პალესტინასა, ეგვიპტესა, სირიასა და საბერძნეთში. ამ ხანებში მან დასწერა შესანიშნავი სურათები შუა საუკუნეების ცხოვრების თემებზე. „მეგბატონის უფლება“, „ჰუგენოტი ქალის დატყვევება“ და სხვა.

საშობლოში დაბრუნების შემდეგ იგი გაიტაცა რუსეთის ბუნების თავისებურმა სილამაზემ და შექმნა ხელოვნების უშესანიშნავესი და უაღრესად პოპულარული, რუსი ხალხისთვის მეტად საყვარელი ნაწარმოებები „მოსკოვის ეზო“, „ბებიას ბაღი“, „ზაფხული“ და სხვა. ამ სურათებით დაიწყო რუსული საპეიზაჟო ფერწერის ახალი ეტაპი. ამ სურათებმა ვ. დ. პოლენოვი პეიზაჟისტთა პირველ რიგში დააყენეს.

პოლენოვის ერთ-ერთი მთავარი და მნიშვნელოვანი ნაშრომია სურათი „ქრისტე და ცოდვილი ქალი“. მხატვარი ამ თემაზე ე. ი. ქრისტეს ცხოვრების თემაზე სურათების მთელ სერიასა სწერს, სადაც მთავარ როლს პეიზაჟი ასრულებს. პირველყოფილისა მხატვარი სცდილობს ტილოზე გააცოცხლოს სამხრეთის ბუნება, დახატოს ის ადგილები, რომლებიც დაკავშირებული არიან ქრისტეს ლეგენდასთან

მთელი შემდგომი შემოქმედება პოლენოვმა რუსეთის პეიზაჟს მიუძღვნა. ის სწერს ღრმა ოვლით დაფარულ ვრცელ ველებს, აფერადებულ შემოდგომის ტყეებს, ზაფხულის მზიან დღეებს და სხვა. პოლენოვის პეიზაჟები სავსეა სიცოცხლით, სხარტულით და შნეობით. მათში მხატვარი გადმოგვცემს რუსული ბუნების ღრმა გაგებას, ღრმა ჩაწვდომას, არაჩვეულებრივ უხვ ფერებს; პოლენოვის სურათები მოწმობენ მხატვრის დიდ ოსტატობას, მან გაამდიდრა ბუნების გამოხატვის რეალისტური მეთოდი ახალი ფერწერითი მიღწევებით, მისი ნამუშევრების კოლორიტი ჰარმონიულია, სიღებავები სუფთა, ახალი და ცხოველმყოფელი.

მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა პოლენოვმა რუსული სადეკორაციო ფერწერის განვითარებაში. მას უყვარდა თეატრი და ესმოდა მხატვრის როლი და ამოცანა სპექტაკლის დადგმის საქმეში. კოროვინთან, სეროვთან, ბესტეროვთან და სხვებთან ერთად პოლენოვმა საფუძველი ჩაუყარა რუსული თეატრის კერძოდ დეკორაციული ფერწერის აღორძინებასა და აყვავებას.

პოლენოვის მთელი შემოქმედება რუსული ხელოვნების კლასიკური მემკვიდრეობის გაუყოფელი ნაწილია.

სოციალისტური შრომის გმირი ამხ. **ნიკოლოზ გელაძე.**
ქანდაკება სილ. კაკაბაძისა.

გივი ზოგიჩაიშვილი

ახალგაზრდა მსახიობები

სალამო თეატრალურ ინსტიტუტში.

ამ დღეებში თეატრალურმა ინსტიტუტმა საინტერესო საღამო გამართა. პირველი განყოფილება დათმობილი ჰქონდა მხატვრულ კითხვას. დოც. მალიკო მრევლიშვილის კლასის სტუდენტებმა და ინსტიტუტის კურსდამთავრეულებმა ახალგაზრდა მსახიობებმა წაიკითხეს ლექსები და მოთხრობები.

ქართული თეატრის მომავალი მსახიობები თავიდანვე ორიგინალური ლიტერატურის ნიმუშებზე უნდა იზრდებოდნენ. ამიტომაც მოსაწონია, რომ მასალა მხატვრული კითხვისათვის უმთავრესად ქართული ლიტერატურიდან იყო შერჩეული.

მსახიობმა ბაბო ნიკოლაიშვილმა წაიკითხა ნაწყვეტი „ვეფხვის-ტყაოსნიდან“. — ნადირობის სცენა. შემდეგ გ. ლეონიძის „თოლია“ და ს. ჩიქოვანის „გუგულები“ („სიმღერიდან“ დავით გურამიშვილზე“) წაიკითხა მსახიობმა მედეა ჩახავამ. წამკითხველმა უშუალობით და გულწრფელობით გადმოგვცა ორივე ლექსის ფრფელი ლირიკული განწყობა.

მსახიობმა ნათელა იასაღაშვილმა წაიკითხა ნ. ლორთქიფანიძის შინაარსი „ბებრები“. ბუმცა წამკითხველი კარგად გადმოგვცემს ბერლის იუმორს და ხასიათებსაც მკვეთრად აჩენს, მაგრამ, გეგონია, შეუფერებელია ქართული სიტყვის ამ სახელოვანი ოსტატის ნაწარმოების იმერული კილოთი წაკითხვა.

მსახიობმა მიხეილ გიორგაძემ წაიკითხა ნაწყვეტი გ. ტაბიძის პოემიდან „საუბარი ლირიკის შესახებ“, სტუდენტმა ნათელა ურუშაძემ — ო. უალდის „ინფანტის დაბადების დღე“, ნელი ჩიქოვანმა — ლადო ასათიანის პოემა „ბასიანჭის ბრძოლა“. ვალერიან კვაჭაძემ — ნაწყვეტი კ. გამსახურდიას რომანიდან „დიდ ოსტატის მარგალიტა“, ლილი ზვერევამ — ა. ჩეხოვის მოთხრობა „სიბნელეში“, ეთერი ლომთათიძემ — გრ. ორბელიანის „თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში“, ელენე ყიფშიძემ — ნაწყვეტები ილია ჭავჭავაძის „კაცია-ადამიანიდან. საერთოდ, შშვენივრად დაყენებული ხმა, კარგი დიქცია, ნაწარმოების აზრის სწორად გაგება და გულწრფელი ლირიულობა ახასიათებდათ პირველ განყოფილებაში გამოსულ ახალგაზრდების უმრავლესობას.

მეორე განყოფილებაში გვიჩვენეს სამსახიობო ფაკულტეტის მეოთხე კურსის (ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის რეჟ. დ. ალექსიძის კლასის) სადიპლომო სპექტაკლი — ვ. პოლოგუბის ერთმოქმედებიანი ვოდევილი „ნახი გულის ბრალია“.

რეჟისორ დ. ალექსიძეს სახეები რეალისტურად გაუხსნია, მაგრამ ამასთან ერთად არ დაუკარგავს ის სიმსუბუქე, რომელიც აუცილებელია ვოდევილის წარმოსადგენად. კ. სტანისლავსკი ვოდევილის შემსრულებლებს მიუთითებდა: „ხმა, დიქცია, ყვსტი, მოძრაობა, მსუბუქი რიტმი, აწეული ტემპი, გულწრფელი სიხალისე აუცილებელია მსუბუქ ჟანრში, ესეც ცოტაა: საჭიროა შინ და ლაზათი, რაც ნაწარმოებს სიმკვეთრეს აძლევს, იმ გაზის მაგვარად, ურომლისოდაც შამპანიური გახდებოდა მლაშე წყალი“. დადგმა ამართლებს სცენის გენიოსის ამ მითითებას. სცენაზე ბევრი სიცოცხლე, სიხალისე და სიცოცხლე. მიზანსცენები რეჟისორული ფანტაზიით და გამომგონებლობით არიან გამართულნი. სიმღერები (მუსიკა კომპ. თ. ვახვახიშვილისა) და ცეკვები სპექტაკლში ორგანიულადაა შერწყმული.

ვოდევილის შემსრულებელმა სტუდენტებმა გამოამჟღავნეს პლასტიკურობა, ხასიათების სწორად გახსნის უნარი, ზომიერების ტაქტი და კარგი მეტყველება.

ქალთა შორის ყურადღებას იქცევს ნათელა მაისურაძე კუბირკინას როლში. მას კარგი სახასიათო გრიმი და გარეგნული სახიერება აქვს მონახული, რაც დიდად ეხმარება როლის სწორად გახსნაში. პირველ ხანებში იგი თაფლივით გაუტკბება ბოიარკინას, მაგრამ ამ გადამეტებული ალერსითაც ის დასცინის თანამესაუბრეს. ძნელია იყო ალერსიანიც და დამცინავიც! ნ. მაისურაძე კი ამას ახერხებს. ცოცხლად [illegible] წასთან ჩხუბის სცენა.

სოლოგუბის ვოდევილში [illegible] ტიური ნასტიას როლი. მისი [illegible] სურვილა გამოეყვანა იდეალური ქალიშვილი, მაგრამ იგი დანარჩენ პერსონაჟებთან შედარებით უფრო ფერმკრთალია. სტუდენტ მარიამ თაბორიძეს ბევრი უმუშავნია და მოუნახავს ამ როლისათვის სასიცოცხლო ძარღვი. მის შესრულებაში იგრძნობა კეთილმოსილება. ცხოვრებისგან დაჩაგრული, მაგრამ წმინდა და კეთილშობილი გოგონა გაცოცხლებულია სცენაზე სრული მომხიბვლელობით. მ. თაბორიძის შესრულებაში იგრძნობა ქართული აკტიორული კილო.

მაშენკას და კატერინას როლები ერთმანეთს გვანან, მაგრამ მათი შემსრულებლები ახერხებენ ურთიერთისაგან განსხვავებით წარმოგვიდგინონ ისინი. სტუდენტ თამარ თეთრაძეს თავისუფლად უჭირავს თავი. სცენაზე ის საკმაოდ პლასტიკურია, მოხდენილად ცეკვავს და მღერის. ძან ცოცხლად განასახიერა მაშენკა — პეტერბურგელი ქარაფშუტა ქალიშვილი. სტუდენტ რუსუდან ვასაძეს (კატერინა). კარგი მეტყველება აქვს, შნოიანად მოძრაობს. მთელრიგ სცენების შესრულებაში (ძაგ., გულის წასვლის ეპიზოდი) აღწევს სრულ დამაჯერებლობას, მაგრამ ორივე შემსრულებელთ აკლიათ ვოდევილისათვის აუცილებელი სიმსუბუქე. არც მათი გრიმებია მოსაწონი. მსახიობისათვის გრიმი არის არა თვითმიზანი არამედ დამხმარე საშუალება.

დარეჯან გორდელაძეს ბოიარკინის როლში ცარგად დამუშავებული ადგილები აქვს. ის ართლად ანასახიერებს მოხუც ქალს, მაგრამ მაც აკლია ვოდევილისათვის დამახასიათებელი. სიმსუბუქე.

გიორგი გეგეჭკორის ვასილ პეტროვიჩ ხოლტინოვი ამ ვოდევილში ყველაზე უფრო ძარღვედ მიგნებული სახეა. გ. გეგეჭკორს კარგად დაყენებული ხმა და მშვენიერი დიქცია აქვს. მას როლის დეტალურად დამუშავების უნარიც გააჩნია. ის სცენიურ განსახიერებაში ტიპიურობას აღწევს. ცოცხლად წარმოგვიდგება ხოლოტნიკოვის სიტლანეტე და ბიუროკრატიზმი. კარგად ჩაატარა მან დარია ალექსეევნასთან შეხვედრა. მეტად მოსაწონი იყო გულიანწასვლის სცენაში. მას ძალუძს შეუნარჩუნოს როლს ვოდევილში მკვეთრი გარეგნული სახიერება; ამასთანავე ის ინარჩუნებს ვოდევილის სიმსუბუქეს. გ. გეგეჭკორის სახით თეატრს ნიჭიერი ძალა ეზრდება.

საშა ხოლოტნიკოვის როლს ნიკოლოზ ანდრონიკაშვილი ასრულებს. მას უდავოდ გააჩნია ცოცხალი იუმორი. მისი სახე მოძრავი და მეტყველია. ტანიც მოქნილი აქვს, ის, ყოველგვარი დაძაბულობის გარეშე, სრულიად თავისუფლად მოძრაობს. ეს როლი გადაჭარბების საფრთხეს უქმნის ახალგაზრდა შემსრულებელს, მაგრამ ნ. ანდრონიკაშვილი ბოლომდე ინარჩუნებს ზომიერებას. რაც უფრო სერიოზული და გულწრფელია კომიკურ სიტუაციებში მსახიობი, მით უფრო სასაცილოა მისი მდგომარეობა. ეს სერიოზულობა თან ახლავს ნ. ანდრონიკაშვილს. მას ჭაბუკური გატაცებით უყვარს ხან ერთი ქალიშვილი, ხან მეორე, ხან მესამე. განსაკუთრებით კარგი იყო იგი, როდესაც სამიდან ერთ-ერთი საცოლის არჩევს. მაგრამ ნ. ანდრონიკაშვილმა დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს თავის მეტყველებას. ზოგჯერ ინსტიტუტის პატარა სცენაზედაც არ ესმოდა მისი სიტყვა; ეს ნაკლი ადვილი დასაძლევია.

საერთო წარმატებას ხელს უწყობდნენ მეოთხე კურსის სტუდენტი შოთა ქარუხნიშვილი (დალაქი) და პირველი კურსის სტუდენტი ბადრი კობახიძე (ლაქია).

5 ივნისს გამართულ საღამომ ერთხელ კიდევ გვიჩვენა მეტად სასარგებლო მუშაობა, რომელსაც თეატრალური ინსტიტუტი ეწევა ახალგაზრდა მსახიობების აღზრდისა და განვითარების საქმეში.

ეროვნული ენა — ეროვნული ფილოსოფია

რუსული ენის შესწავლას და სრულყოფილად შეისწავლა იგი. პუშკინის ნაწარმოებთა დედანში ყოველმხრივი შესწავლის შედეგი იყო ზემოაღნიშნული მისი წერილი. ეს სტატია შესანიშნავია თავისი ფილოსოფიური სიღრმით და პუშკინის შემოქმედების შეფასების ხასიათით. მას პუშკინი მსოფლიო ერთ-ერთ უაღრესად გამოჩენილ პოეტად მიაჩნდა. პუშკინმა თავის შემოქმედებაში, მისი აზრით, ორგანულად შეაერთა ბაირონი და გოეთე. მან მოახდინა გოეთეს დამშვიდებულ ობიექტივიზმისა და ბაირონის მღელვარე რომანტიზმის სინთეზი. მისი აზრით, სრულიად გაუმართლებელია, მცდელობა პუშკინი ბაირონის მიმბაძველად წარმოვიდგინოთ.

„თვითონ რუსები, — სწერდა იგი, — თავმდაბლობისა თუ სიფრთხილის გამო პუშკინს ხშირად მიმბაძველს უწოდებენ. ასეთი განსაზღვრა მე მეტად არასამართლიანად მიმაჩნია. მართალია, პუშკინის შემოქმედებაში ზოგჯერ ვპოულობთ ისეთ რამეს, რაც ბაირონს მოგვაგონებს, მისი პოეზია ხშირად მიმბაძველობად გვეჩვენება, მაგრამ ნამდვილად საქმე ასე რადა. ეს პოეზია ყოველთვის წარმოშობილია საკუთარი ხელიდან, მაშინაც კი, როცა ზოგიერთი მისი ელემენტი საკუთარ მონაფიქრს არ წარმოადგენს.. პუშკინი რომ ორიგინალური, თავისებადი პოეტია, ცხადი ხდება უშუალოდ იმ შთაბეჭდილებით, რასაც მისი პოეზია სტუმენს“.

პუშკინის პოეზიას, ჩვენი ავტორის აზრით, უაღრესი ეროვნული და ხალხური ხასიათი აქვს. პუშკინი ეროვნული პოეტია, მაგრამ ამავე დროს მსოფლიო პოეტიც არის, პუშკინი, ფარნჰაგენ-ფონ-ენზეს სიტყვით, მრავალგვარობის წარმოსახვით წარმოსახავს ეროვნულს“. ის განსაკუთრებული ცამჭრიახობით აამკარავებს პუშკინის პოეზიის უაღრესად ინტიმურ თვისებებს და სწერს: „მისი პოეზია ყოველთვის, უმძიმესი განცდების დროს, უსაშინელესი სასოწარკვეთილების დროს, ნუგეშსა და იმედს გვაძლევს“.

ეს შესანიშნავი სტატია, რომელიც რუსული და მსოფლიო ლიტერატურის საყოველთაოდ აღიარებულ მცოდნეს კალამს ეკუთვნის, ნიშანსვეტი იყო ევროპაში პუშკინის შემოქმედების შესწავლისა და გავრცელებისათვის. „ჩვენ, პირველ რიგში კი მე, უნდა გიმადლოდეთ — სწერდა კარლეილი ჩვენს ავტორს 1842 წლის 19 დეკემბერს, — იმას, რომ პირველად თქვენ მოგვეცით წარმოდგენა პუშკინის უბადლო პოეტური სულის შესახებ; მე ჩემს თავს ვეთხარი: დიახ, ეს გენიალური რუსია; მე პირველად ვწვდები რუსი ადამიანის ბუნებას“.

საყოველთაოდ ცნობილია პროსპერ მერიმეს თაყვანისცემა პუშკინისადმი. მერიმეს შეისწავლა რუსული ენა, რათა პუშკინი დედნში წაეკითხა. რუსული ენა რომ ისწავლა, იგი იმ აზრისა გახდა, რომ ეს ენა „შექმნილია პოეზისათვის“. 1849 წელს მან სთარგმნა „პიკის ქალი“, რომელიც უკვდავ ნაწარმოებად მიაჩნდა. 1852 წელს პროზად სთარგმნა „ბოშები“, 1856 წელს — „გასროლა“. პუშკინის ზედმიწევნით შესწავლის შემდეგ 1668 წელს მერიმემ გამოაქვეყნა თავისი ცნობილი სტატია „ალექსანდრე პუშკინი“. ფრანგი მწერალი თავის შრომას იწყებს პუშკინის შედარებით ბაირონთან, მაგრამ ამას იმიტომ კი არ სჩადის, რომ რუსი მგოსანი ბაირონის მოწაფედ და მიმბაძველად წარმოგვიდგინოს, არამედ იმისათვის, რომ აღნიშნოს ამ დიდი პოეტების „ხასიათისა და ნაწარმოებთა მსგავსება“. მერიმეს ამ ორი პოეტის საერთო თვისებად მიაჩნდა ყოველივე იმის აღიარება „მშვენიერებად, რაც მოვლენათა წრეს სცილდება და რაც ძრწოლას იწვევს“, მაგრამ თავისი მსოფლმხედველობის გამო იგი დაშორებული იყო შესაძლებლობას დაენახა ამაში ორივე მწერლის განმათავისუფლებელი და დემოკრატიული იდეები. მიუხედავად ამისა, მის სტატიაში გვხვდება ასეთი სიტყვებიც: „ლორდ ბაირონს სძაგდა პირმოთნეობა, სალონური ფარისევლობა და ტრაგიკულად განიცდიდა მათ. ამბობენ პუშკინი ოცნებობდა თავისუფლებაზე, რომლისთვისაც მისი ქვეყანა მოუმზადებელი არ იყო“5). მერიმეს აზრით, იქაც კი, სადაც შეიძლება ბაირონის გავლენა დაენახოთ, პუშკინი მისი მიმბაძველი არ ყოფილა. აქ მისი აზრით, „უფრო სწორი იქნება თქვა, რომ რუსი პოეტი თავის ძალებს სცდის იმავე ნიადაგზე, რომელზედაც მის წინად ინგლისელმა თავი უკვე ისახელა“.

მერიმეს განსაკუთრებულ აღტაცებას იწვევდა პუშკინის ოსტატობა, რომლის წყალობითაც პოეტი თავის ნაწარმოებებში. „სდებს მეტ აზრს, ვიდრე სიტყვებს“. ასეთ დიდს ხელოვნებას დაუფლებული იყო ბაირონიც, მაგრამ პუშკინი, მერიმეს აზრით, ამ ოსტატობაში უპირატესობას ინარჩუნებდა. პუშკინი სხარტი და სადა სიტყვის უბადლო ოსტატია. უბრალო და ლაკონიური სიტყვებით იგი დიდებულ სახეებს ჰქმნის და უაღრეს ღრმა აზრებს გამოხატავს, თანაც ისე, რომ „გგონია სხვანაირად გამოხატვა შეუძლებელიაო“. „ფრანგულ ენას,—სწერს იგი,—საშუალება არა აქვს გადმოსცეს პუშკინის ლექსის სიმკვეთრე, პუშკინის მიერ გამოკვეთილი სახენი აღსავსენი არიან სიმართლითა და სიცოცხლით. ისინი უფრო მოხაზული არიან, ჭიდრე ბოლომდე განვითარებულნი, მაგრამ ყოველივე ეს გაკეთებულია ჭეშმარიტი ელინური გემოვნებით, რაც მკითხველს ხიბლავს და ატყვევებს“.

პუშკინის მიერ დახატული „სიმართლითა და სიცოცხლით აღსავსე სახეები“, ტურგენევის სიტყვებით რომ ვთქვათ, კარგი რუსი ადამიანების კარგ თვისებებს გამოხატავდნენ, და სწორედ ეს ხიბლავდა მერიმეს და სხვებს. ტურგენევი პუშკინის შესახებ წარმოთქმულ სიტყვაში, ახასიათებდა რა დიდ პოეტს, როგორც რუს პოეტს, ამბობდა: „მთელი რაობა, ყველა თვისება მისი პოეზიისა თან ემთხვევა ჩვენი ხალხის თვისებებსა და რაობას. რომ აღარაფერი ვთქვათ მისი ენის ეაქაკაცურ მშვენიერებაზე, სიძლიერესა და სიცხადეზე—მისი პირდაპირი სიმართლე, სიყალბისა და ფრაზის უქონლობა, გონიერთა სიწრფელე და ჰატიოსნება — ყველა ეს კარგი თვისება კარგი რუსი ადამიანისა გვაცებს პუშკინის შემოქმედებაში არა მარტო ჩვენ, მის თანამემამულეთ, არამედ იმ უცხოელთაც, ვისთვისაც იგი ხელმისაწვდომი გახდა... „თქვენი პოეზია,— გვითხრა ერთხელ მერიმემ, ცნობილმა ფრანგმა მწერალმა და თაყვანისმცემელმა პუშკინისა, რომელსაც იგი, კინაღამ ვიქტორ ჰიგოს თანდასწრებით, უყოყმანოდ უწოდებდა თავისი ეპოქის უდიდეს პოეტს, — თქვენი პოეზია, უწინარეს ყოვლისა სიმართლეს ეძებს, სილამაზე კი მერმე თავისთავად ჩნდება; ჩვენი პოეტები კი, პირიქით, სრულიად საწინააღმდეგო გზით მიდიან: ისინი, უწინარეს ყოვლისა, ეფექტისა, გონებამახვილობისა და ბრწყინვალებისათვის ზრუნავენ, და თუ ყოველივე ამასთან სიმაღლეა მიეცემათ სიმართლის მსგავსობასაც არ აწყენინონ, სარეთად მასაც აიღებენ... პუშკინის შემოქმედებაში, — დასძინა მან, — პოეზია საოცრად, თითქოს თავისთავად იფურჩქნება უაღრესად ფხიზელი პროზიდან“6).

დასავლეთ ევროპელმა ბევრმა კრიტიკოსმა ერთბაშად შეაფასა ლერმონტოვი როგორც ორიგინალური და თავისთავადი რუსი პოეტი. ისინი ბაირონის გადამწყვეტ გავლენას უარჰყოფდნენ. ლერმონტოვი მათ მიაჩნდათ არა უსასრობისა და მელანქოლიის პოეტად, არამედ პოეტად, რომელიც აღშფოთებულია იძულებითი უმოქმედობის გამო. მისი პოეზია შთაგონებული იყო არა მოწყენილობითა და ცხოვრებაზე გულგატეხილობით, არამედ სოციალური უსამართლობის სიძულვილითა და ბრძოლის წყურვილით.

„...რუსეთში არავის არ დაუწერია,—სწერდა 1845 წელს ფრანგული ჟურნალი ლერმონტოვის შესახებ, — ესოდენ ენერგიული და ამასთან ნათელი და სადა, ესოდენ ცოცხალი და ღვლარშნილი სამკაულების უგულებელმყოფელი ლექსები. მთელი მისი პოეზია დაუდგრომელი, სევდიანი და მგზნებარე სულის გამოხატულებას წარმოადგენს. მას უსაყვედურებდნენ ბაირონისებური გულგატეხილობის მოდა დაამყარაო, მაგრამ შეცდნენ როგორც ამაში, ისე მისი ნიჭის თავისებურების დახასიათებაში. ის შთაგონებული იყო არა მეზანთროპიით, გულგატეხილობითა და სასოწარკვეთილებით, არამედ აღშფოთებით და სიძულვილით უნებლიე უმოქმედობის გამო. არა მოწყენილობით, არამედ ბრძოლის დაუცხრომელი წყურვილით. ლერმონტოვი ნამდვილი დიდი პოეტი იყო... მან შექმნა დიდი სურათები, ჩამოაქანდაკა მძლავრი ხასიათები... თუმცა ლერმონტოვმა, ასე ვთქვათ, მხოლოდ გაიღვიძა, მაგრამ მან მაინც გავლენა მოახდინა და ახდენს ლიტერატურაზე, და ეს იმიტომ, რომ იგი, პუშკინის მსგავსად, უაღრესად რუსი პოეტი იყო, იგი იყო ვნებათა ღელვის პირველი პოეტი, რომელიც რუსეთმა მოიპოვა“7)

წინა სტატიაში, როცა ვეხ

ახალგაზრდა მსახიობი თ. სულხანიშვილი კატენკას როლში (სოლოგუბის „ნაზი გულის ბრალია“) ნახ. ოთ. ჯაფარიძისა.

ახალგაზრდა მსახიობი მ. თაბორიძე ნასტიას როლში (სოლოგუბის „ნაზი გულის ბრალია“). ნახ. ა. ვეფხვაძისა.

ცეცხლფარეში

(დასასრული)

ვთვლემდი, როცა ჩემი ცელა გამოცხადდა საწოლამდე ძლივს მივათრიე ფეხები, ტანისამოსგაუხდელად მივწექი და მივიძინე.

* * *

ღონიერმა შენჯღრევამ გამომაღვიძა.

ბოცმანი თავს მადგა. მარჯვენა ლოყაზე ვრძელი ნაჭრილობევი ილუმინატორში შემოჭრილ მზის შუქში ულამლამებდა.

— მთელი საათია გაღვიძებ, ადექი, კაპიტანი გიხმობს.

კისერი მოვიფხანე, თვალები მოვიფშვნიტე. თუმცა მეძინებოდა და მოთენთილი ვიყავი, მაგრამ ყოველგვარი მძიმე სამუშაოს შესრულება მერჩივნა კაპიტანთან მისვლას. ვიზმორებოდი.

— ხომ გახსოვს, ამ ორი კვირის წინად რომ სთქვი: ღომი მიყვარსო. ეს არ დამიკარგნია ჩემო ბიძიკო. მე გავაკეთე, შიგ წვრილად დაჭრილი სულგუნია, ნახე გემო, შშვენიერია.

ლოგინზე წამოვჯექ, ნესტოებიდან სისხლის მსგავი წვეთები ჩამომცვივდნენ, მუხლებზე დამეცნენ. ცეცხლფარეშმა კედელს ფართო ქაღალდი ააგლეჯა, რომელზედაც ორთავიანი არწივი იყო დახატული, მუხლებზე გადამაფარა, მათლაფა გამოვართვი, ღომი გადავყლაპე.

ცარიელი მათლაფა ცეცხლფარეშს დავუბრუნე.

სისხლი ორთავიან არწივს ეწვეთებოდა.

— დწექი, ჩემო ბიძიკო, სისხლის დენა შეგიჩერდება, — დამარიგა წასვლისას, ფარანი ჩემს თავთან ლურსმანზე ჩამოჰკიდა.

კარგახანს არ ეგონა ცოცხალ, ორთავიან შავ არწივს ვამტერდებოდი. იგი ნელნელა ჩემი სისხლით წითლად იღებებოდა. ლოგინზე გავიშიმე. თვალწინ წარმომიდგა ჩემი სახლი, დიდი ეზო, გამხდარი, უდროოდ დაბერებული მამა, ციებისაგან დასუსტებული დედა, პაწია დები. შემეცოდნენ ისინი, შემეცოდა ჩემი თავიც და ავტირდი.

* * *

— ფოთში ვართ, ბიძიკო, გაიღვიძე, ღამეა უკვე. შენი ამხანაგები რესტორანში ქეიფობენ, შენ კი ეძინავს. დღეს რატომ არ ისადილე? არც ვასხმამი გიკამია, ხომ?. ძალიშვილი კაპიტანი, მე მას ვუჩვენებ სეირს. ღომი მოგიტანე, დაღეჭეა არ დაგჭირდება, ჭამე ჩემო ბიძიკო, ძალიან გტკივა ხომ ცხვირი და პირი...

— ვის გაკეთებინე ღომი?—ნაძალადევი ღიმილით შეეკითხეს.

— ხომ გახსოვს, ამ ორი კვირის წინად რომ სთქვი: ღომი მიყვარსო. ეს არ დამიკარგნია ჩემო ბიძიკო. მე გავაკეთე, შიგ წვრილად დაჭრილი სულგუნია, ნახე გემო, შშვენიერია.

ლოგინზე წამოვჯექ, ნესტოებიდან სისხლის მსგავი წვეთები ჩამომცვივდნენ, მუხლებზე დამეცნენ. ცეცხლფარეშმა კედელს ფართო ქაღალდი ააგლეჯა, რომელზედაც ორთავიანი არწივი იყო დახატული, მუხლებზე გადამაფარა, მათლაფა გამოვართვი, ღომი გადავყლაპე.

ცარიელი მათლაფა ცეცხლფარეშს დავუბრუნე.

სისხლი ორთავიან არწივს ეწვეთებოდა.

— დწექი, ჩემო ბიძიკო, სისხლის დენა შეგიჩერდება, — დამარიგა წასვლისას, ფარანი ჩემს თავთან ლურსმანზე ჩამოჰკიდა.

კარგახანს არ ეგონა ცოცხალ, ორთავიან შავ არწივს ვამტერდებოდი. იგი ნელნელა ჩემი სისხლით წითლად იღებებოდა. ლოგინზე გავიშიმე. თვალწინ წარმომიდგა ჩემი სახლი, დიდი ეზო, გამხდარი, უდროოდ დაბერებული მამა, ციებისაგან დასუსტებული დედა, პაწია დები. შემეცოდნენ ისინი, შემეცოდა ჩემი თავიც და ავტირდი.

* * *

დილით დამლაგებელმა ქალმა კაპიტნის კაიუტა შეაღო და შეჰკივლა. ყელგამოღადრული კაპიტანი იატაკზე ეგდო. მაგიდაზე სისხლიანი ქაღალდის ნაგლეჯი იდო, ზედ ეწერა: „კაპიტანი მე მოვკალ, ოლდენბურგს მე ვუფრთხობდი ძილს, ლავრენტი“.

იმ დღესვე პოლიცია ფეხზე დადგა, მაგრამ ცეცხლფარეშის კვალს ვერ მიაგნეს. მას უკან აღარც მე შევხვედრივარ ლავრენტი გოგიჩავას.

არტ. დავითიანი

„დავით-ბეკი“

ამჟამად თბილისის ეკრანებზე უჩვენებენ ერეენის კინოსტუდიის მიერ გამოშვებულ ახალ ფილმს „დავით-ბეკს“.

კინოფილმი „დავით-ბეკი“ შესანიშნავად გადმოგვცემს სომეხი ხალხის გმირულ წარსულს, მის ბრძოლას სპარსელი ურდოების წინააღმდეგ.

სპარსელ დამპყრობს ასლამაზ გიული-ხანს არტახებში ჰყავს მოქმყვდეული სომხეთი და უმოწყალოდ სტანჯავს სომეხ ხალხს. სპარსეთის მონობისაგან განთავისუფლებისათვის სომეხი ხალხი მე-18 საუკუნის დასაწყისში დელეგაციას გზავნის რუსეთში პეტრე დიდთან და სთხოვს დახმარებას. ფილმი ნათლად გვიჩვენებს, იმ დროის პოლიტიკურ სიტუაციას და მაყურებელს აცნობს სომხეთის პოლიტიკურ მდგომარეობას მე-18 საუკუნის დასაწყისში. პეტრე დიდი სომხებს დახმარებას აღუთქვამს და თანაც ურჩევს, რომ სომეხი ხალხის განმანთავისუფლებელი მოძრაობის ხელმძღვანელობა მიანდონ გამოცდილ სარდალს დავით-ბეკს.

„დავით-ბეკი“ საქართველოდან სომხეთში ჩავიდა იმ დროს, როდესაც სომეხთი სულს ღაფავდა სპარსელი ხანების მუხრუჭებში. ხალხი ელოდა მხსნელს, ხელმძღვანელ ადამიანს. დავით-ბეკიც ლეგენდარული სარდალი, თავის სამშობლოს დიდი პატრიოტი, სათავეში ჩაუდგება სახალხო მოძრაობას და სამკედრო-სასიცოცხლო პრძოლას გაიჩაღებს, როგორც სპარსელი ურდოების, ისე შინაური გამყიდველების წინააღმდეგ. იგი გარს შემოიკრებს პატრიოტებს, სომეხ ხალხს ფეხზე წამოაყენებს და მოამზადებს სამშობლოს განთავისუფლებისათვის საბრძოლველად. დავით-ბეკის ერთგული მეგობარი და თანამებრძოლია სტეფანოს შაუმიანი, რომელსაც დავით-ბეკთან ერთად გაბედულად მიჰყავს ხალხი საბრძოლველად.

სტეფანოს შაუმიანს უყვარს გამცემისა და მოღალატის მელიქ ფრანგულის ქალი—გაიანე. მაგრამ მამა, კარიერისა და გამდიდრების მანიით შეპყრობილი, ერთად-ერთ ქალიშვილს გაიანეს ცოლად უგზავნის სპარსელ მტარვალს ასლამაზ გიული-ხანს.

ამ დროს დავით-ბეკი სომეხ ხალხს საბოლოო და გადამწყვეტი ბრძოლებისათვის ამზადებს. დაიწყო კიდეც ბრძოლა. დავით-ბეკის რაზმი ასლამაზ გიული-ხანის უზარმაზარ ციხე-კოშკს მიადგა. ამოქმედდნენ პეტრე დიდის მიერ გაგზავნილი ზარბაზნები. გაჩაღდა მრისხანე ბრძოლა, მაგრამ წარმატება ბრძოლაში დროებით ასლამაზ გული-ხანის მხარეზეა. დაღვრემილი და გულჩახოჩრობილი დავით-ბეგი ღამე ჩრიალდნით ხელში დადის და ათვალიერებს ბრძოლის ველს. ბრძოლის მეშვიდე დღეს დავით-ბეკი ხერხს მიმართავს: მას უნდა ციხე-კოშკიდან გამოიტყუოს ასლამაზ გული-ხანის მებრძოლები, მან იცის, რომ გაშლილ ველზე სპარსელები ვერ გაუძლებენ მის მებრძოლებს. აი გაიღება ციხე-კოშკის უზარმაზარი კარები და იქიდან გამოვლენ სპარსელები. გაჩაღდება ხელჩართული ბრძოლა. სპარსელები სამარცხვინოდ პარცხდებიან. ციხე-კოშკი აღებულია. კოშკში პირველი შედის სტეფანოს შაუმიანი, რომლის ხმალიც სიკოცხლეს უსპობს ასლამაზ გიული-ხანს. გაიანე განთავისუფლებულია, ხოლო გამცემი და მოღალატე ფრანგული სიკოცხლეს ესალმება. მის გვამზე გადაივლის ცხენოსანთა რაზმი.

ფილმი მთავრდება დავით-ბეკის მომავალი თაობებისადმი მიმართული პატრიოტული სიტყვებით:

„ახლ. გვიბრძოლია ჩვენ, თქვენს წინაპრებს, მე-18 საუკუნის დასაწყისში, ასე იბრძოლებენ სომხეთის საამაყო შვილები ყველა საუკუნეში“.

კინოსურათი „დავით-ბეკი“ დადგმულია სტალინური პრემიის ლაურეატის, ნიჭიერი რეჟისორის ამო ბეკნაზარიანის მიერ. მან შექმნა დიდი მხატვრული ნაწარმოები, რომელიც პატრიოტულ აღფრთოვანებას იწვევს მაყურებელში.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია დავით ბეკის როლის შემსრულებლის, სტალინური პრემიის ლაურეატის, სომხეთის სახალხო არტისტის რ. ნერსესიანის თამაში. იგი ღრმად ჩასწვდომია დავით-ბეკის პიროვნებას და შეუქმნია მგზნებარი პატრიოტის დაუვიწყარი სახე.

დავით-ბეკის თანამებრძოლის სტეფანოს შაუმიანის როლს ასრულებს სომხეთის სახალხო არტისტი დ. მალიანი, რომელიც რომანტიულ იერით ანსახიერებს მას.

კარგია ფილმის მხატვრული გაფორმება (დამსახურებული მხატვარი ს. არუტჩიანი). ლამაზია მუსიკა კომპოზიტორ სათიანისა, რომელიც დიდად უწყობს ხელს ფილმის წარმატებას.

„დავით-ბეკი“ ერევნის კინოსტუდიის მნიშვნელოვან გამარჯვებას წარმოადგენს.

ბიბლიოგრაფია

სანდრო ეული — „ჩვენი ქუჩის ღელესასწაულზე“

სანდრო ეული პოლიტიკური პათოსის პოეტია. ადრიდელ ლექსებში პოეტი უმღეროდა ძროომას, სოციალისტურ მშეხებლობას და ჩვენი ხალხის ბედიღერ ცხოვრებას. სამამულო ომის პერიოდში. პოეტი თავის ლექსებში გკისტავს საბჭოთა ხალხის ღრმა პატრიოტულ განწყობილებას და ომის ცალკეულ ეპიზოდთა შარავანდედით მოსილ სახეებს.

განსაკუთრებულის აქტიურობით ეხმაურება სანდრო ეული ომის ქარიშხლიან დღეებში ჩვეული ხალხის მგზნებარე სურვილს—საძულველი მტრის საბოლოო განადგურებას. ომის აეროიდში გამოვიდა ეულის წიგნი „პატარა მოთხრობები“, სადაც ყურადღებას იქცევენ სატირული ქანრის პატარა ხოველები. სახელო ეულის მუშაობა ამ დარგშიაც ყურადღებია და მოყოლების ღირსია. მაგრამ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პოეტის ლექსები, წიგნი, მთლიანად დიდი სამამულო ომისადმი ძიძღვნილი. ამ წიგნში პოეტი მგზნებარე ლექსებით გამოუხმაურა წითელი არმიის ისტორიულ გამარჯვებებს.

სანდრო ეულის ახალი ლექსების წიგნი შესდგება „ორი ნაწილისაგან. პირველი—„საბოლოო და გადამწყვეტი“, ხოლო მეორე — „სოფელი ტყვეობაში“.

განსაკუთრებით უნდა გამოვყოთ ის ციკლი ლექსებისა, სადაც პოეტი გადმოგვცემს იმ ქარიშხლიან დღეებს, როცა სტალინგრადთან მძაფრი ბრძოლების ცეცხლი იყო დანთებული, როცა საყვარელმა ქალაქმა უკუაქცია და გაანადგურა მტრის შავი ურდოები. იმ დღეების საბრძოლო პათოსი პოეტს გადმოცემული აქვს საყურადღებო ლექსში „სიმღერა სტალინის ქალაქზე“.

თავისებურებით ხასიათდება ლექსების ციკლი „სოფელი ტყვეობაში“. პოეტი აქ გადმოგვცემს იმ საშინელ სურათს, თუ როგორ გადაიქცა ალუბლის ხეებით აყვავებული სოფელი ნაგვრევებად მას შემდეგ, რაც იქ ფაშისტურმა ურდოებმა გადაიარეს ცეცხლითა და მახვილით. სახლების ნაცვლად ნანგრევები-და დარჩა. გატიალებულ მინდვრებზე მოსჩანან სახრჩობელები და ორმოები, ხოლო დანახმირებულ ნასოფლარს სავათო გუნდი დასტრიალებს. ვინც კი ცოცხლად გადარჩა, იმანაც მიატოვა სოფელი და ტყეში გაიკარა, რომ შური იძიოს მუხანათ მტერზე. შურისძიების წმინდა გრძნობით არის აღსავსე ამ ციკლის ლექსები. ყოველი ლექსი იძლევა საბრძოლო მოწოდებასა და გმირულ ენტუზიაზმს ვერაგი მტრის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ასეთია, მაგალითად, ლექსი „დაკრილი და დაკორტნილი“, სადაც მოთხრობილია ერთი სოფლის ვაჟკაცური ბრძოლის ეპოპეა.

ასეთივე ხასიათისაა ლექსი „სადაც ჰყვაოდა ალუბლის ბაღი“. ისიც მტრის მიერ დროებით ოკუპირებულ სოფელს ეხება. ყოველ გაზაფხულს, როცა შთა-ბარი აინთებოდა მზით და ყვავილით, ეზოს შვენოდა ალუბლის ბაღი, სადაც გაისმოდა ხალხის მხიარული, სიცოცხლით სავსე სიმღერა. მაგრამ ახლა იქ არა სჩანს ბაღი. ყუმბარებს ამოუგდიათ და დაულეწიათ ხეები. ამკამად სოფლად დადიან ჭირისუფლები. მათ სურთ მოუშუშონ სოფელს მტრისაგან მიყენებული მწვავე იარა. ისინი ხელახლა რგავენ ალუბლის ნერგებს, ახალ ხალისით და გატაცებით უვლიან თავიანთ ბაღსა და ყანას. სოფელი კვლავ იღვიძებს და იკურნება მძიმე ჭრილობისაგან. გაივლის ხანი, მტერი სამუდამოდ გასადგურდება, ხოლო ფაშისტური ტყვეობისაგან განთავისუფლებულ მშობლიურ ძხარეში

„მალე შემოსავს ყვავილი ამ ბაღს,
ფეხზე დადგება სოფელი ისევ“.

კარგი მხატვრული გაანრებით და პატრიოტული მგზნებარებით ხასიათდება ლექსი „ერთი მუჭა მიწის ძალა“. იგი თავისი აღსაგობით რამდენადმე მოგვაგონებს ცნობილი აწერილის შინ არა კვისპირელი. დიდის გემოვნებით დაწერილ პატრიოტულ მოთხრობას „მიწა!“ (აქ ნათესაობა მხოლოდ ზოგად ხასიათში შეიძლება დავინახოთ!). ლექსში პოეტი გადმოგვცემს თავისი ქვეყნის სუყვარულს სიძლიერეს, მშობლიური მიწა-წყლის ძლიერ ზემოქმედებას გმირზე, რომელიც ღირსეულად აღზარდა სამშობლო ქვეყანამ და მისცა ავრეთვე მასაზრდოებელი უკვდავი ძლიერება, რომლითაც უნდა დაიცვას მშობლიური კუთხე, მტრისაგან. თუ რაოდენ დიდია სიყვარული სამშობლო მიწა-წყლისადმი, პოეტი ამას გმირის სიტყვებით გადმოგვცემს:

„ახლოლდ იმ დღეს, რის გავედი ამ
სოფლიდან,
თან წავიღე ერთი მუჭა ჩვენი მიწა.
ვთქვი: მოკვდები, ან უკანე მას მოვიტან!
და ხომ ხედავთ, თვითეულმა ნახე, იცან!
ამ მიწას თან ხელმანდილით ვატარებდი,
მკერდთან მედო, ვერ ატანდა მტრების
ტყვია,
დაბრუნებულს ამისრულდა ლოცვა დედის,—
გამარჯვებულს ეს მიწაც აქ დამიყრია“.

პოეტი იძლევა თავისებურ გაგებას ბუნებისას ლექსში „გაზაფხული, მეთაური და სამეისო ზეიმი“.

სანდრო ეულის ახალ ლექსების წიგნში არის ზოგი ისეთი ლექსიც, რომელიც არ არის თავისუფალი ნაკლისაგან. ასეთია, მაგალითად, ლექსი „პარტიზანი დედა“. მიუხედავად იმისა, რომ იდეა ამ ლექსისა აქტუალურია და საყურადღებო, ლექსი მაინც ემოციური არ არის, არის მასში ბუნდოვანი ადგილები. ზოგიერთი სტრიქონები მთელი რიგი ლექსებისა უფრო საყოველთაოდ ცნობილი ლოზუნგებისა და მოწოდებების თავისებური გალექსვაა. დამაჯერებლობას არის მოკლებული და ნაჩქარევი მუშაობის ნიშანი აზის ლექსს „ამ სოფლის ღამე და ძალლთა ამბავი“.

მაგრამ ეს თითო-ოროლა ნაკლია სანდრო ეულის ახალი ლექსებისა. უკანასკნელ პერიოდში პოეტმა შექმნა ბევრი საინტერესო ლექსი. ასეთია „სიმღერა სტალინის ქალაქზე“, „ერთად შეეხვდებით!“, „სადაც ჰყვაოდა ალუბლის ბაღი“, „გამოწვდილი ხელები“, „ერთი მუჭა მიწის ძალა“ და სხვ. ამ ლექსებში მძაფრი პატრიოტული გზნებაა. გმირობისა და სამშობლოსათვის თავგანწირვისაკენ, მტრის სრული განადგურებისაკენ მოუწოდებს პოეტი ჩვენს სახელოვან მეომრებს, საბჭოთა ადამიანებს.

დ. შამათავა

საიათ-ნოვასადმი მიძღვნილი საღამო

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის სომხურმა სექციამ მწერალთა სასახლეში მოაწყო დიდი მხატვრულ-ლიტერატურული საღამო, მიძღვნილი მე-18 საუკუნის გამოჩენილი მგოსნის საიათ-ნოვასადმი. საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა რუბენ